

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

**Vapaaehtoisten kouluttajien
koulutusten kehittäminen
case: MPK 2015**

Pamela Holmroos

Kansalaistoiminnan -ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

Arvioitavaksi jättämisaika 11 / 2015

www.humak.fi

**HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU**

OPINNÄYTETYÖ

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Pamela Holmroos	Sivumäärä 43 + 4 liitettä
Title Vapaaehtoisten kouluttajien koulutusten kehittäminen	
Ohjaava(t) opettaja(t) Anna Pikala	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Lounais-Suomen maanpuolustuspiiri (MPK) ja piiripäällikkö Markku Laine	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, miten Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen vapaaehtoisten kouluttajien koulutuksia voidaan kehittää. Tavoitteena on havainnoida koulutustapahtumaan osallistuvien vapaaehtoisten kouluttajien tunnelmia ja haastatella sekä jo vapaaehtoisina kouluttajina toimineita, että tulevia vapaaehtoisia kouluttajia ja siten kartuttaa koulutusten kehitystarpeita ja koota kehitysideoita tilaajan toiminnan kehittämiseksi.</p> <p>Tilaajana toimii Lounais-Suomen maanpuolustuspiirin Maanpuolustuskoulutusyhdistys (MPK). Yhdistys parantaa puolustusvoimien, viranomaisten ja kansalaisten valmiuksia arjen ja poikkeusolojen selviytymiskoulutuksilla. Tilaaja haluaa kartuttaa vapaaehtoisten kouluttajiensa koulutusten kehittämisiä henkilöhaastatteluilla yhdistyksen teettämien verkkokyselyiden lisäksi. Yhdistyksen toiminta perustuu pitkälti vapaaehtoistoimintaan ja siihen sitoutumiseen sekä vapaaehtoiseen kouluttautumismotivaatioon.</p> <p>Menetelminä käytetään yksilöhaastatteluja, ryhmähaastatteluja, havainnointia toiminnasta ja osallistumista yhdistyksen järjestämiin koulutuksiin. Sen lisäksi vertaisarviointia tehdään osallistumalla muiden vapaaehtoisen maanpuolustuskentän toimintaan sekä heidän vapaaehtoisia haastatellen.</p> <p>Henkilö – ja ryhmähaastattelujen pohjalta tavoitteisiin päästään, sillä toimijoilta saadaan koottua erilaisia kehittämisideoita ja toiveita tilaajan toiminnan parantamiseen. Havainnointi ja osallistuminen koulutusviikonloppuun ja muuhun toimintaan täyttävät tavoitteiden mukaisesti. Osallistuminen ja havainnointi antavat käytännön tietoutta ja ymmärrystä ryhmäytymisen merkitykseen vapaaehtoisen motiivituomisessa.</p> <p>Tilaajan toiminnan kehittämisideoiksi nousevat uusien toimijoiden mukaan saamisen haasteisiin vastaaminen sosiaalisen median voimin, uusien ja kohdennettuja koulutusaiheiden tarjoaminen, viestinnän parantaminen ja keventäminen sekä palautteen antamisen kehittäminen. Kiitosta yhdistys saa etenkin hyvän ryhmähengen ylläpitämisestä, toiminnan mukavuudesta ja erityisluontoisuudesta.</p> <p>Tutkimus vahvistaa jo tiedossa olleita vapaaehtoisten motivoitumisten syitä ja palvelee vapaaehtoistyön toimijoita koulutusten kehittämisessä. Tutkimuksen keskeisinä teemoina ovat ihmisten motivoiminen, ryhmäytyminen, toiminnan hyvän fiiliksen, elämyskokemusten saamisen tärkeys sekä toiminnassa jaksaminen vuodesta toiseen että uusien vapaaehtoisten sitouttaminen mukaan toimintaan.</p>	
Asiasanat vapaaehtoistoiminta vapaaehtoinen maanpuolustustyö motivaatio vapaaehtoistyön koulutusten kehittäminen	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Civic Activities and Youth Work Degree Programme

ABSTRACT

Author Pamela Holmroos	Number of Pages 43 +4
Title: Vapaaehtoisten kouluttajien koulutusten kehittäminen	
Supervisor(s) Anna Pikala	
Subscriber and/or Mentor: Lounais-Suomen maanpuolustuspiiri (MPK) ja piiripäällikkö Markku Laine	
Abstract <p>This thesis is focused on how to develop educations directed to voluntary educators. One of the main interest of the thesis is to find out how the volunteers are feeling about ongoing educations; what ideas they will come up with and what they feel is important to the voluntary workers to be motivated to participate. Study is carried out by observing and interviewing the volunteer workers' education in action during weekend training.</p> <p>The subscriber of thesis is Lounais-Suomen maanpuolustuspiirin Maanpuolustuskoulutusyhdistys, MPK (The National Defense Training Association of Finland, southwest district). MPK is a national training organization, which offers training and education for everyday life skills and survival skills to be able to handle situations under exceptional conditions.</p> <p>MPK wants to hear their volunteer workers ideas about subjects: how to get new volunteer workers, what kind of educations the volunteers would like to be offered, how to create better communications and better feedback moments during training sessions</p> <p>The results of interviews and observations shows that the volunteers in MPK Association are highly motivated and team workers. They are feeling good about being a member of the group and shares the values of MPK and others who are participating the training weekend.</p> <p>Observation is important method when you must see how a group is working together and how participants are being motivated by educators during the voluntary education training. It is important to see in action how training is organized to get the background information. Participating helps to get in touch with people so they are more open to tell their ideas and feelings about volunteering, education and how to develop the education focused on voluntary workers work. By participating, you can get the full experience about the good vibe during training with all the new information and people around you and feelings after training and how to be motivated to participate again.</p> <p>MPK got positive feedback about their group motivating skills and about their pleasant and good trainings and specialty of their trainings. Study strengthen the already known reasons why someone would be member of a volunteer work group and willing to sacrifice their weekend to volunteer educate new volunteer workers.</p> <p>This thesis can be used in a field of volunteer work and voluntary defense work and how to develop voluntary educations where the motivation and motivating people is one of the key questions when dealing with training groups of volunteers and how to get them stick with the voluntary work years after years.</p>	
Keywords voluntary work national defense work motivation in voluntary work	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 VAPAAEHTOISTEN KOULUTUSTEN KEHITTÄMINEN	7
3 TIETOPERUSTA	10
3.1 Vapaaehtoistoiminta	10
3.2 Haaste uusista vapaaehtoisista	11
3.3. Vapaaehtoisten motivointi	12
4 MENETELMÄT	16
4.1. Haastattelut	16
4.2. Havainnointi	19
4.3. Mediataistelijat	22
4.4. Kysely	25
4.5. Aineiston käsittely	26
5 ANALYYSILUKU	28
5.1 Haastattelujen analysointi	29
5.2. Toiminnan kehittämissuhteet	36
6 YHTEENVETO	40
6.2 Miten onnistuin ja miten kehittäisin toimintaani	42
6.3 Opinnäytetyön hyöty alalle	44
6.4 Tilaaajan palaute	45
LÄHTEET	47
HAASTATTELUT	48
LIITTEET	49
Liite 1. Haastattelurunko	49
Liite 2. Yhteenveto haastatelluista A-L	51
Liite 3. Yhteenveto haastattelujen lauseista	52
Liite 4: Kouluttajien koulutusten kehittämissuhteet	55

1 JOHDANTO

Koulutusten toteuttajataholla kouluttajan työssä olleena koulutusten yleinen kehittäminen on ollut osa työmotivaatiotani jo jonkin aikaa. Etenkin ihmisten motivoiminen, ryhmähengen luominen, sen ylläpitäminen sekä ihmisten toimintaan sitouttaminen on ollut osa omaa, työn kehittämisen tausta-ajatusta. Kouluttajana toimin pitkäaikaistyöttömien työvoimapolitiittisissa koulutuksissa jolloin osallistujien mukanaolo ei aina ole ollut täysin vapaaehtoista vaan työvoimapolitiittisesti suunnattua ja siten osin pakotettua toimintaan osallistumista, joskin vapaaehtoista tahtoakin osallistujien keskuudessa on esiintynyt.

Koulutusten tulee uudistua ja muokata itseään vastamaan ympärillä olevaa muuta kysyntää ja vastata yhteiskunnan vaatimuksiin ja uusiin tilanteisiin. Koulutusta kehitäten saadaan yhteiskunnan muun sykkeen tahdissa eteenpäin kulkevaa koulutusta ja uskon, että siten saadaan uusia osallistujia mukaan mihin tahansa toimintaan. Koulutuksen tai toiminnan tarjotessa osallistujilleen jotain sellaista, jonka osallistujat kokevat juuri itselleen tarpeelliseksi oppimisaiheeksi tai tehtävään osallistumiseksi, he motivoituvat osallistumaan uudestaan tai ainakin osallistuminen jättää hyvän fiiliksen ja siten kynnyksen osallistua uudemman kerran madaltuu.

Koulutuksen onnistuessa täyttämään osallistujien koulutukselle asettamat tavoitteet ja toiveet, osallistuja parhaimmillaan haluaa enemmän ja osallistuja jää haluamaan lisää sitä onnistumisen ja mukana olon tunnetta. Toimintaan osallistuminen yksilönä porukassa ja oman itsensä haastaminen uusiin kokemuksiin vahvistaa henkistä hyvinvointia, itsetuntoa ja varmuutta toimintakykyihin ja osaamiseen, tukee sosiaalista vahvistamista, antaa kavereita, verkostoa, vapaa-aikaan mukavaa tekemistä ja erilaisissa toimitissa onnistumisen fiilistä. Se tuottaa hyvää oloa henkisellä ja fyysisellä puolella. Tekemisen meininki, elämykset, onnistumiset yksilönä porukan voimalla ja niiden tuottama hyvä fiilis motivoi hakeutumaan koulutukseen ja toimintaan uudestaan.

Siitä hyvästä fiiliksestä on tässä opinnäytetyössä kyse. Kouluttajan työn lisäksi olen harrastanut vapaa-ajallani vapaaehtoistoimintaa osallistuen erilaisiin vapaaehtoisen

maanpuolustuskentän toimintoihin vapaaehtoisena toimijana esimerkiksi öljyntorjuntajoukoissa ryhmänvetäjänä, maanpuolustusnaisissa naisten jotosta järjestämässä, reserviupseerien seminaaritilaisuuksissa ja kilpailujen kahvi – ja muonitustehtävissä. Porukkahenki ja ryhmien toiminnoissa kokemani hyvä fiilis on tempaissut mukaansa ja se motivoi osallistumaan uudestaan. Sitä taikaa halusin lähteä tutkimaan tarkemmin. Aikaisempi verkostoituminen vapaaehtoisen maanpuolustustoiminnan aktiivijäseniin maanpuolustusnaisten riveissä toi minut tutkimukseni tilaajan puheille.

Opinnäytetyöni tilaajana toimii Lounais-Suomen maanpuolustuspiiri, Maanpuolustus- koulutusyhdistys (MPK), jonka Varsinais-Suomen KOTU – yksikön toimintaan tutustuin tutkimusta tehdessäni. Henkilökohtaiset mielenkiinnon kohteet kohtasivat opinnäytetyöni tilaajan kanssa, joka halusi selvittää, miten heidän vapaaehtoistoiminnassa mukana olevat vapaaehtoiset kouluttajat kokevat heidän koulutuksensa, miten he jaksavat vapaaehtoisina, minkälaista kiitosta vapaaehtoiset toivovat osallistumisestaan ja mitä he toivoisivat tilaajalta koulutusten kehittämiseen. Taustalla on siis myös tarve selvittää vapaaehtoisten kouluttajien motivoimista, kannustamista, tukemista ja heitä varten suunniteltujen koulutusten kehittämisen tarpeita. Tutkimuskysymykseksi muodostui: miten vapaaehtoisten kouluttajien koulutuksia voidaan kehittää?

Tutkimusmenetelmiksi tilaaja toivoi osallistumista heidän vapaaehtoisten kouluttajien koulutuksiin ja sitä kautta havainnointia koulutuksesta, ryhmähengestä ja mahdollisia niin sanotun ulkopuolisen tarkkailijan havaintoja kehittämismielessä. Sen lisäksi tilaaja toivoi vapaaehtoisten kouluttajiensa yksilö- ja ryhmähaastatteluja, joissa syvennyttäisiin tilaajan tekemään Kouluttajakyselyn vastauksiin.

Tutkimuksen tavoite on esittää tilaajalle vapaaehtoisten kouluttajien koulutusten kehittämideoita, joita tutkimukseen käytetyillä menetelmillä on saatu kerättyä vapaaehtoisina kouluttajina toimivilta henkilöiltä. Saatu palaute voidaan ottaa osaksi tilaajan koulutusten kehittämissuunnitelmaa, jotta tilaaja saa tarpeisiinsa uusia vapaaehtoisia toimijoita ja saa vastauksia siihen kysymykseen, miten koulutuksia ja tilaajan toimintaa voidaan kehittää, jotta jo mukana olevat vapaaehtoiset haluavat toiminnassa olla mukana edelleen. Esille nousevat kehittämideat kootaan yhteen ja viedään mahdollisuuksien mukaan käytäntöön tilaajan toimesta.

2 VAPAAEHTOISTEN KOULUTUSTEN KEHITTÄMINEN

Opinnäytetyössäni tutkin, miten tilaajan vapaaehtoisten kouluttajien vapaaehtoisia koulutuksia voidaan kehittää. Tilaaja halusi tutkittavan, miten heidän toimintaansa sitoutuneet vapaaehtoiset kouluttajat kokevat heidän toimintansa ja mitä kehitettävää heidän koulutuksessa on vapaaehtoisten kouluttajien näkökulmasta. Lisäksi tilaaja halusi tutkittavan miten vapaaehtoisia kouluttajia tulisi motivoida ja auttaa jaksamaan toiminnassa mukana. Myös uusien vapaaehtoisten toimijoiden mukaan saaminen on opinnäytetyössä pohdinnan alla ja siihenkin tilaaja halusi koottavan vapaaehtoisten kouluttajiensa ajatuksia.

2.1. Maanpuolustuskoulutusyhdistys

Kuva 1. www.mpk.fi (MPK, 2015)

MPK on vakiinnuttanut asemansa merkittävänä koulutuksen tuottajana sekä järjestöjen ja viranomaisten, erityisesti puolustusvoimien, tärkeänä yhteistyökumppanina. Tänäpäin MPK tekee koulutus- ja valistustyötä yhdessä puolustus- ja muiden viranomaisten, maanpuolustusjärjestöjen ja muiden turvallisuuskasvatusta ja -koulutusta harjoittavien vapaaehtoisjärjestöjen kanssa. (MPK 2015.)

Opinnäytetyöni tilaajana toimii MPK eli maanpuolustuskoulutusyhdistys. Se on valtakunnallinen koulutustaho joka toimintaa ohjaa ja valvoo Puolustusministeriö. Vapaaehtoinen maanpuolustus on alkanut Suomessa Pariisin rauhansopimuksen uuden tulkinnan jälkeen vuonna 1992 jonka jälkeen perustettiin Maanpuolustuskoulutus ry.,

josta vuonna 2008 tuli Maanpuolustuskoulutusyhdistys. Yhdistys toimii seitsemässä maanpuolustuspiirissä sekä meri – ja ilmapuolustuspiireissä.

Vuonna 2015 yhdistyksessä työskentelee noin 60 henkilöä. Koulutusten toteutuksista vastaa koulutus- ja tukiyksiköt (KOTU-yksikkö). Yhdistys järjestää Suomessa vuosittain noin 1800 kurssia tai koulutusta jotka tarjoavat kansalaisille tietoa, taitoa ja valmiuksia arjen erilaisiin tilanteisiin aina kansalaistaidoista vaara- tai häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin. Tarjolla on kouluttaja- ja johtamiskoulutusta, erilaisia turvallisuusaiheisia koulutuksia ihan arjen pienimmistä tilanteista suurimpiin katastrofeihin ja kuinka niissä voi toimia oman turvallisuutensa puolesta tai suuremman mittakaavan ryhmätoiminnassa vapaaehtoisena. Osallistujia on noin 47 000 vapaaehtoista, joista naisia noin 20 %. (MPK 2014). Koulutuksista vastaavat pääosin vapaaehtoiset kurssinjohtajat ja kouluttajat. Reserviläisille MPK tarjoaa sotilaallista koulutusta. Koulutuksia ja kursseja on eritasoisia: perustason, jatkotason, erikoistason ja isompia harjoituksia, joissa yleensä meneillään monta eri kurssia harjoituksen aikana (MPK 2015).

Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen toiminta perustuu lakiin vapaaehtoisesta maanpuolustuskoulutuksesta, sitä tarkentavaan puolustusministeriön asetukseen sekä yhdistyksen omiin sääntöihin ja järjestykseen (MPK 2011, 2). Yhdistyksen on lain mukaan järjestettävä vapaaehtoiseen maanpuolustuskoulutukseen kuuluvaa sotilaallista ja sotilaallisia valmiuksia tukevaa koulutusta ja taattava myös erikseen mainittuina naisten mahdollisuuksia osallistua vapaaehtoiseen maanpuolustukseen sitä varten järjestettävien koulutusten avulla. Yhdistyksen profiili lain rakentamana luo kuvaa sotilaallisesta toiminnasta ja kouluttautumisesta. Yhdistys on myös arjen elämäntaitoja kohentavan koulutuksen tarjoaja ja kansalaistoimintaa parhaimmillaan järjestäessään erilaisia kansalaistaitojen opettamista ja harjoittelemista sekä ryhmässä toimimista poikkeusolosuhteissa. Maanpuolustuskoulutusyhdistys arvioi ja kehittää toimintaansa jatkuvasti ja on aktiivisesti kiinnostunut osallistujiensa mielipiteistä ja koulutustensa kehittämisestä. Lain mukaan yhdistyksen on kehitettävä toimintaansa, ja kehitykseen on toimintaa järjestötasolla myös arvioitava säännöllisesti niin sisäisellä kuin ulkoisella arviointimenetelmällä (Laki vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta 556/2007, 7§). Järjestökentällä on monia yhdistyksiä tai järjestöjä jotka toimivat omalla tahollaan vaikuttajan asemassa. Myös maanpuolustuskoulutusyhdistys vaikuttaa jo

olemassaolollaan kansalaisiin sekä välittömästi toimintaansa osallistujiin että välillisesti sidosryhmien tai osallistujien verkostojen kautta. Yhdistyksen olemassaolo kertoo järjestön halusta vaikuttaa johonkin asiaan (Ilvonen 2011, 37).

Yhdistys on luodessaan itsensä miettinyt, mihin se haluaa vaikuttaa, mikä on se asia jota se ajaa, millaisia ovat sen kohderyhmät ja jäsenistö ja miten se haluaa tuoda toimintaansa kansalaisille.

MPK on uudistuva ja kehittyvä yhdistys jonka toiminta elää mukana muun yhteiskunnan sykkeessä. MPK on yhdistys, joka on onnistunut luomaan toiminnastaan voimakkaan ja hyvin organisoidun julkikuvan, joka luo toimintaan osallistuville yhteisöön kuulumisen tunteita ja siihen mukaan haluaville tietynlaista ennakkokuvaa toiminnasta. Yhdistyksellä on mielestäni toimintaansa kuvaava ilme ja se on merkittävä toimija kouluttajataholla ja vapaaehtoistoiminnan kentällä. MPK on onnistunut luomaan tiiviin yhteisön, jolle tunnusomaista on yhteneväisen ilmeen ja tunnusten lisäksi hyvä porukkahenki ja toiminnallisuus. MPK on merkittävä, luotettava toimija vapaaehtoistyön kentällä, jonka tunnusta vapaaehtoiset haluavat kantaa näkyvästi.

Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen tunnus on kilpi, jossa heraldisen selityksen mukaan on sinisellä pohjalla kolme valkoista molemmista päistään vastapalkittain viistettyä irtopaalua vierä vieressä.

Kilpi kuvaa turvallisuutta, ja palkeista - kolme valkoista "karhun kynttä" - muodostuu M-kirjain, joka symbolisoi yleisesti sanaa "Maanpuolustus".

MPK:n toimintaa ohjaavat arvot ovat:

- isänmaallisuus
- vapaaehtoisuus
- osaaminen

Kuva 2. MPK:n tunnus ja arvot (MPK 2015)

3 TIETOPERUSTA

Tässä luvussa käsittelen tutkimukseeni liittyviä keskeisimpiä käsitteitä jotka tässä vapaaehtoisten koulutuksia kehittäessä ovat vapaaehtoistoiminta, haaste uusien vapaaehtoisten mukaan saamisesta, vapaaehtoisten motivointi toiminnassa mukana pysymiseen ja tilaajan toimesta tutkimuksen taustamateriaalina toiminut vastausanalyysi tilaajan kahden vuoden välein teettämästä kouluttajakyselyn vastauksista. Tutkimuksen näkökulma on vapaaehtoisessa maanpuolustustoiminnassa, mutta toimissaan vapaaehtoisvoimin on myös edellä mainitut teemat hyviä pohdinnan aiheita sekä toiminnan arvioinnin ja sen kehittämisen keskeisiä käsitteitä.

3.1 Vapaaehtoistoiminta

Vapaaehtoistoiminta on jotain sellaista toimintaa, jota tehdään vapaaehtoisesta halusta jonkun asian tai jonkun ihmisen hyväksi. Se luo sosiaalista kanssakäymistä ja toiminnallisia tapahtumia, järjestää ohjelmaa, turvaa palvelujen saannin. Kaikki toiminta tehdään suurimmaksi osaksi hyvän mielen palkalla. Vapaaehtoistoiminnassa mukana olemisesta ei makseta rahallista palkkaa tai palkkiota mutta usein vapaaehtoistoiminnasta voi saada kotiin viemisiksi ylimääräiset syötävät tai edustamansa järjestön lippiksen, hyvän fiiliksen ja kavereita samoin ajattelevista tyypeistä.

Vapaaehtoistoiminnassa halutaan olla mukana erilaisista syistä. Toimijana oleminen voi tuoda työmarkkinoille kaivattua meriittiä, täyttää työelämää varten tarvittavaa osaamista, osoittaa vastuullisuutta ja aktiivisuutta ja täyttää mahdollista aukkoa työhistoriassa. Se tuottaa hyvää mieltä, koska ilman vapaaehtoisia moni toiminta jäisi tapahtumatta. Vapaaehtoistoiminta tuo sisältöä ja rytmiä vuosikalenteriin ja luo muutoin tuntemattomaksi jääviä verkostoja. Parhaimmillaan se antaa onnistumisen tunnetta, kavereita, hyvää mieltä ja sopivasti arjen sekaan harrastusta vapaaehtoistoimijana toimimisella.

3.2 Haaste uusista vapaaehtoisista

Vapaaehtoistoiminnan kenttä pyörii vapaaehtoisilla toimijoillaan. Vapaaehtoistyö tarvitsee tarkastelua ja kehittämistyötä ylläpitääkseen vapaaehtoistensa mielenkiintoa ja tarjotakseen jatkossakin tarpeisiin vastaavaa toimintaa ja koulutuksia. Toiminnan tarkastelu ja arvioinnin kautta kehittäminen uudistaa mitä tahansa toimintaa mutta vaatii myös toimijoilta uudistuskykyä. MPK on mielestäni hyvä esimerkki uudistuskykyisestä toimijasta, koska se haluaa kehittää toimintaansa ja on kiinnostunut ympäröivästä yhteiskunnasta sekä osallistujensa ajatuksista. Käytännössä kuitenkin uudistuskykyisyys ei tuo uusia vapaaehtoisia vaan se vaatii jotain muuta: näkyvyyttä ja yhdenmukaista, läpinäkyvää toimintaa ajamansa asian tai toiminnan mukaisesti. Minkä tahansa yhdistyksen, joka haluaa toimintaansa lisää osallistujia, täytyy arvioida myös näkyvyyttä ja viestikanavien toimivuutta esimerkiksi pohtimalla, onko yhdistys mukana sosiaalisen median valtaväylillä ja onko yhdistyksellä sosiaalisessa mediassa nykyisin mukana olevia osallistujia kuin tulevia.

Vapaaehtoistoimintaan uusien vapaaehtoisten toimijoiden mukaan saaminen on yleisesti vapaaehtoistoiminnan kentällä haaste. Suomen sosiaali ja terveys ry:n Järjestöbarometri 2014:n mukaan suomalaisten järjestöjen yleisin huolenaihe on, miten saada lisää aktiivitoimijoita ja niitä jotka ottavat järjestöissä, ja yhdistyksissä luottamustehtäviä hoitaakseen. Tyypillisesti suomalainen järjestö toimii lähes täysin vapaaehtoisvoimin ja siihen kaivataan järjestökentällä lisäresurssia. (Peltosalmi & Hakkarainen & Landèn & Särkelä 2014.) Myös opinnäytetyön tilaajan toteuttamat koulutukset ja kurssit ovat pääosin vapaaehtoisen toimijoiden pyörittämiä, joten aihe on yhtenevä muuhun vapaaehtoistoiminnan kentällä toimiviin tahoihin.

Kirjassaan Järjestön kehittäminen Harju toteaa (Harju 2004, 12), että järjestökentän haasteita ovat muun muassa aktiivisten jäsenten ikääntyminen ja uusien jäsenten motivoiminen. Järjestöissä alkaa näkyä ikääntyvä ryhmä, se aktiivijäsenten porukka joka on vuosia jo organisoinut ja toiminut aktiivisesti kentällä niin järjestön näkyvänä osana kuin taustavoimana tehden toiminnan mahdolliseksi. Ei ole ehkä nähty tarpeelliseksi saada uusia toimijoita, mutta nyt myös järjestökentän ja siten vapaaehtoistoiminnan saralla tullaan huomaamaan, että kilpailu toimijoista kovenee. Erityinen haas-

te on, että vapaaehtoistoiminta ei anna osallistujilleen taloudellista hyötyä, vaan on hyvin pitkälti kiinni henkilökohtaisesta motivoitumisesta osallistua vapaaehtoistoimintaan. Toimijoilla täytyy olla halu käyttää vapaa-aikaansa kouluttautumalla vapaaehtoistoimijaksi ja tehdä jotain sellaista, mistä ei saa rahallista korvausta. Heidän on haluttava kokeilla jotain jonka vapaa-ajan menettämisestä ei kukaan maksa rahapalkkaa. Halun kokeilla on oltava varsin korkea, jotta yksilö haluaa irrottautua mukavuuden tunteesta täyttävästä koti-illastaan mahdollisen työviikon jälkeen osallistumalla viikonlopun mittaiseen koulutukseen josta ei ole niin perhe-elämään kuin työelämäänkään välitöntä hyötyä. On nähtävä se, mitä osallistuminen vapaaehtoistoimintaan antaa muuta. Vapaaehtoistoiminta nähdään yleisesti toimintana, joka antaa yhteenkuuluvuuden tunnetta, mahdollisesti jopa yksilötasolla merkitystä koko olemassaololle. Sen kautta verkostoidutaan, saadaan ystäviä, kavereita ja jaetaan ainakin joitain samoja elämänarvoja. (Harju, 2003.)

3.3. Vapaaehtoisten motivointi

Vapaaehtoisten motivointi ja toiminnan uudistaminen toiminnan itseisarvoa alentamatta on vapaaehtoistoiminnan kentällä hyvin keskeinen osa toimintaa. Sen, mistä saadaan uusia aktiivitoimijoita järjestökentälle, tulisi olla vapaaehtoistoiminnan kentällä toimivien yhdistysten tai järjestöjen keskeisimpiä kysymyksiä. Sen vuoksi on syytä arvioida ja pohtia oman yhdistyksen tarjoamia palveluita, toimintoja ja yleiskuvaa mukana oleville ja uusille mukaan tulijoille.

Vapaaehtoisessa maanpuolustustoiminnassa jo vuosia mukana olleet kertovat, että heidän kentän järjestötyön muutokset näkyvät uudenaikaisessa aktivoitumisessa. Osa suomalaisista haluaa kokea tekevänsä ”edes jotain” perheensä, itsensä ja tulevaisuuden turvaamiseksi, ja se on osana motivoimassa kodin ja ympäristön varautumiskoulutuksiin osallistujia. Kuten ajattelin, sain vahvistusta siihen ajatukseen, että globaalit uhkakuvat ovat näkyneet myös vapaaehtoisen maanpuolustuskurssien osallistujamäärissä. Varsinkin Venäjä nostettiin haastatteluissa esille useampaan otteeseen. Myös puhdas luonto, suomalainen ympäristö ja omavaraisesti eläminen korostuivat. (Harju 2003.) Myös tulevaisuusorganisaatio Sitra tuo trendilistallaan esille tur-

vallisuuskysymykset, jotka ovat ihmisen hyvän olon yksi osa. Ihminen hakee parempaa elämää ja tavoittelee hyvinvointia. Jatkuvässä muutoksessa eläminen tuo verkostoitumisen ja keskinäisriippuvuuden osaksi hyvinvoinnin rakentamista. (Sitra 2014.) Haastatteluissa tuli esille perheen puolustaminen, kotimaan turvaaminen, varautuminen maailmalla tapahtuviin muutoksiin, jotka nähtiin suorana uhkana myös Suomessa. Haastateltavat kokivat, että MPK:ssa toimimalla on merkittävyttä myös oman varautumisen puolesta.

Vapaaehtoisten kiittäminen toimintaan osallistumisesta on tullut myös tämän opinäytetyön aineiston keruussa esille. Vapaaehtoisessa toiminnassa aktiivisesti mukana oleva ei suoraan välttämättä sano, että haluaa osallistumisestaan, toiminnastaan ja panoksestaan näkyvääkin kiitosta sekä rakentavaa palautetta. Kiitos on tärkeä sana myös tässä toiminnassa, mutta sen lisäksi vapaaehtoinen tarvitsee panoksestaan aidosti kiitosta. Vapaaehtoinen tarvitsee sen tunteen, että juuri hänen osallistumisensa vaikutti kokonaisuuden onnistumiseen. (Porkka 2009.) Sillä tavoin sitoutetaan vapaaehtoista myös täyttämään hänelle sovitut tehtävät. Sen eteen järjestön tai yhdistyksen on tehtävä palautteen keruuta ja kysyttävä minkälaista palautetta osallistujia osallistumisestaan haluaisi. Kun tehdään töitä rahapalkatta yhteisen hyvän eteen jossain muodossa jossain kohtaa, vapaaehtoinen haluaa palkkansa. Yksi muoto on riittävä kiittäminen osallistumisesta, panoksesta sekä vapaaehtoiselta kysyminen, että miten meni, mikä fiilis ja tulethan seuraavallakin kerralla. (Harju 2003.)

Yksilön huomioiminen edes yhdellä kysymyksellä voi olla merkittävä tekijä osallistujan motivaation luomiseen ja sille fiiliksellä, että hänen läsnäolonsa huomioitiin ja sillä oli merkityksensä. Osallistujan huomioiminen myös muulla tavalla luo tärkeyden tunnetta: toiminta on hyvin organisoitu ja aikataulutettu, ryhmänvetäjä tietää aina ryhmänsä jäsenien menemiset ja toiminta kantaa huolta esimerkiksi vaatettamalla, ruokkimalla ja majoittamalla osallistujansa. (Porkka 2009.)

Kun vapaaehtoinen saa riittävää kiitosta osallistumisestaan ja hänen työlleen on annettu arvostusta, on syytä myös muistaa, että porukkahengellä on tärkeä rooli motiivoinnissa. Se ei ole itsestään selvyys, vaan monen tekijän summa. Vapaaehtoistoiminta parhaimmillaan tarjoaa toiminnanaikaisen yhteisön, mutta myös sen tunteen toiminnan jälkeen, että on yhteisön jäsen edelleen. MPK luo mielestäni sen erinomai-

sesti. Sillä oli osallistumallani TAITO2015 -harjoitusviikonlopun aikana loistavat puitteet ympäristön puolesta ryhmäyttää yksilöt tiiviiksi porukaksi, joskin pienryhmiin, mutta yhdistyksen toiminnassa se tuntui juuri hyvältä ratkaisulta: olimme pienissä ryhmissä osa suurta harjoitusjoukkuetta. Pienryhmä jäsenet muodostivat yhteisön harjoitusviikonlopun ajaksi, ja yhteisö piti huolta jäsenistään ja tuki yksilösuorituksia. Vapaaehtoiset kertoivat toimintaan osallistumisensa yhdeksi tärkeäksi syyksi sen, että on jo kaveri mukana toiminnassa ja kuullut, että mukanaolo on aina mukavaa. Vastaavasti myös se, että ei ole vielä kavereita toiminnassa mukana, oli yksi syy miksi kokee hankalaksi lähteä uutena mukaan toimintaan. Uuden osallistujan huomiointi on tärkeässä asemassa hyväolon luomisessa, ryhmäytymisessä ja motivoimisessa. On tärkeää huomioida ensikertalaisena osallistuvat ja siksi panostaa ryhmäytymiseen myös hyvällä ryhmänvetäjällä. Kun ryhmä muodostuu tiiviiksi, se tuo ryhmän jäsenet myös uudestaan osallistumaan toimintaan. (Mykkänen-Hänninen 2007.)

MPK tarjoaa mielestäni elämyksellistä kansalaistoimintaa tekemällä oppimisen kautta. Sillä on kyky antaa osallistujilleen onnistumisen tunteen ja ryhmäyttää yksilö tuntemaan olonsa yhdeksi porukassa. Hyvillä vapaaehtoisilla kouluttajilla se on luonut yhteisöllisyyden, joka sitouttaa mukaansa. Yhdistyksen haaste on ehkä siinä, miten saada yksilö ottamaan sen ensimmäisen askeleen ja lähteä kokeilemaan, mitä toiminta voi olla. MPK:lla on vakiintunut asema ammattilaisen tasolla eli se tarjoaa arvostettavaa sotilaallista koulutusta ja sotilaallisia valmiuksia tukevaa koulutusta, joka on omiaan motivoimaan niitä vapaaehtoisia jotka haluavat toimintaan osallistumisestaan ammattilaista oppimista, tukea ja ohjausta. (Mykkänen – Hänninen 2007.)

Ammattimaista otetta saadaan hyvällä kouluttajalla. Myös MPK:n toiminnassa kouluttaja pääsee kouluttamaan erilaisia oppijoita erilaisissa konsepteissa muuttuvissa tilanteissa. Kouluttajalta vaaditaan hyviä ryhmänvetäjätaitoja huomioida yksilö ryhmässä, vetää ryhmää kohti tavoitteitaan ja samalla lyhyenkin koulutuksen ajan ryhmäyttää yksilöt pienryhmäksi, jotta osallistuja saa yhteisöllisyyden tunteen ja siten motivoituu osallistumaan uudestaan. Ei riitä, että koulutuksen ja toiminnan sisältö antaa osallistujalle sen, mitä halutaan tarjota siltä tapahtumalta tai oppimistilanteelta, vaan koulutusten kehittämisen lisäksi myös kouluttajien kehittäminen on nähtävä kehittämiskohteena. (Halonen 2007.)

Opinnäytetyötäni varten tekemäni haastattelut toivat MPK:n toiminnasta sen kehittämispuolen esille, että myös heidän vapaaehtoiset kouluttajansa toivoivat uusia koulutuksia aiheista, miten ohjata ryhmää, minkälaisia erilaisia oppijoita ja millaisia ovat kouluttajan pedagogiset taidot. Kouluttajat toivoivat näitä koulutuksia kehittyäkseen työssään ja tukemaan valmiutta kohdata erilaisuutta. Etenkin nostettiin esille vapaaehtoisten kouluttaminen.

Tutkimukseen tehdyistä haastatteluista voidaan todeta, että vapaaehtoisia motivoivat myös toiset ihmiset. Vapaaehtoistoiminta on sosiaalista verkostoitumista, kavereita ja samanhenkisiä ihmisiä joiden taustoilla ei ole niin suurta painoarvoa. MPK:n toiminnassa jokainen osallistuja puetaan samoihin vaatteisiin, jollain tosin on muutama koriste enemmän kertomassa mahdollisesta sotilasarvosta, mutta muutoin ollaan näkyvästi samaa porukkaa. Toiminta luo hyvät edellytykset keskustelulle, koska se tarjoaa keskusteluaihetta toiminnallisessa tekemisen muodossa, mutta myös tiivistä yhteisöllisyyttä majoittaessaan osallistujiaan keskenään. Vapaaehtoiset keskustelevat keskenään helposti ja toimintaa osallistuminen on ihmisen sosiaaliselle vahvistumiselle tärkeä. (Nylund & Yeung 2005.)

4 MENETELMÄT

Opinnäytetyöni tutkimuksen menetelmiksi muodostuivat yksilö – ja ryhmähaastattelut, omakohtaisen kokemuksen havainnointi koulutukseen osallistumalla sekä koulutustapahtumien havainnointi toimintaa seuraamalla. Kohdejoukko koostui koulutusviikonloppuun osallistuvista vapaaehtoisista toimijoista eri kouluttajatasolta eli toimijoita, jotka ovat viikonlopun aikana kouluttautumassa kouluttajiksi, toimijoita jotka ovat toimineet kouluttajina jonkin aikaa tai jo monia vuosia. Haastateltavat olivat myös eri koulutusryhmistä ja edustivat havainnointiviikonlopun aikana eritasoisia tehtäviä. Haastateltavat olivat eri-ikäisiä miehiä ja naisia eri puolelta Etelä-Suomea. Tilaaja toivoi, että vastauksista saataisiin kokonaiskuvaa vapaaehtoisena kouluttajana toimimisesta ja miten heidän mielestään heille suunnattuja koulutuksia voitaisiin kehittää.

4.1. Haastattelut

Vapaaehtoisten kouluttajien koulutusten kehittämiseen kerättiin aineistoa pääsääntöisesti haastatteluilla. Haastatteluissa kohderyhmänä olivat niin yhdistyksen toiminnassa jo mukana olevat vapaaehtoiset kouluttajat kuin juuri kouluttajakoulutuksessa olevat vapaaehtoiset osallistujat. Haastattelut tehtiin sekä yksilö- että ryhmähaastatteluilla. Haastattelu nähtiin parhaana menetelmänä, koska haastattelemalla voidaan saada keskustelua aiheesta ja siten syvempää ajatuksen virtaa kysytyyn asiaan. Haastatteluihin oli valmiit kysymykset, jotka kuitenkin harjoituksen havainnointia tehdessä muokkautuivat kohderyhmän mukaisesti, joten voidaan puhua puolistrukturoidusta ja teemahaastattelusta. Valmiita haastattelukysymyksiä, mutta teemoittain haastateltuja yksilöitä ja ryhmiä siten että haastattelijä eteni kysymyslistaa eteenpäin siten, miten ne sopivat haastatelluille, esimerkiksi harjoituksen johdolta ei kysytty kysymystä: miten koit osallistumisesi viikonlopun kouluttajan peruskoulutukseen? Vaan

teemahaastatteluilla siten, että jokaiselta kysyttiin esimerkiksi kysymykset: miten MPK voisi kehittää toimintaansa ja miten MPK voisi kehittää vastaavia harjoitusviikonloppujaan, jolloin samaa kysymykseen pystyi vastamaan, oli yksilön tai ryhmän tehtävä harjoitusviikonlopulla mikä tahansa. (Eskola & Suoranta 2008, 86.)

Osallistujien kehittämisideoiden kerääminen ja palautteen saaminen ovat keskustelemalla erityisen antoisaa, sillä avoimen keskustelun kautta tulee usein esille sellaista mitä ei esimerkiksi verkkomuotoiseen kyselyyn tule ajatelleeksi vastata ja keskustelemalla voidaan paremmin saada laajempia pohdintoja aikaan. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 11 – 35.) Ryhmähaastattelut olivat vastausten saamisen kannalta antoisia, sillä haastateltavat keskustelun lomassa intoutuivat keskustellen pohdiskelemaan vertais-toimijan kokemusten tukemana. Haastattelijana pystyi näkemään yksilöhaastattelun eroja ryhmähaastatteluun verraten. Yksilöhaastattelussa haastateltava jännitti ja keskittyi tarkasti vastaamaan esitettyyn kysymykseen, kun taas ryhmähaastattelussa keskustelu sai alkunsa kysymyksestä ja sai paljon keskustelua aikaan muustakin kysymykseen epäsuorasta liittyvästä asiasta, joskin aina asiasta jolla oli tavoitteena ideoida toiminnan kehittämistä.

Kysymykset olivat tilaajan toimesta muokattuja heidän toimintaansa osallistuvien käyttämän termistön ja kysymykset mietittiin vielä siten, että ne ovat tietyille koulutusryhmille asianmukaisia. Kysymysten asettelulla voidaan haastattelijalle luoda kuva, että hänen vastauksellaan on tärkeä rooli ja hänen vastauksellaan on selkeä tilaus kysyjälle, joten siksi vastauksia muokattiin yksilö – tai ryhmäkohtaiseksi ennen haastattelua tai sen aikana. Kehittämistehtävän näkökulmasta keskeisimmät yksilö – ja ryhmähaastatteluissa esitetyt kysymykset olivat (liite 1):

Kuinka pitkään olette olleet mukana MPK:n toiminnassa?

Miten olette tulleet toimintaan mukaan? (mitä kautta saanut tiedon)

Mikä motivoi vapaaehtoisena kouluttajana toimimiseen? TAI Mikä motivoi kouluttautumaan kouluttajaksi?

Minkälaista palautetta/kiitosta/huomiota toivotte saavanne kouluttajana toimimisesta?

Mitä odotuksia teillä on koulutusviikonlopulle?

Vastasiko koulutusviikonloppu odotuksianne?

Miten viikonlopun koulutusta voitaisiin kehittää?

Koetteko saavanne riittävää ohjausta kouluttajana toimimiseen? Esimerkiksi kouluttajan pedagogisten taitojen kehittämiseen?

Oletteko mielestänne saaneet riittävästi etukäteisinfoa koulutusviikonloppulta? Tuliko tieto ajoissa? Jäittekö kaipaamaan jotain tietoa/materiaalia, mitä?

Miten MPK:n toimintaa voitaisiin kehittää?

Miten piirin ja/tai KOTU:n johto voisi olla paremmin yhteydessä kouluttajiinsa?

Miten viestintää voitaisiin kehittää?

Miten mielestänne palautekeskustelua voitaisiin kehittää?

Sen lisäksi kohdennettuna kysymyksenä kysyttiin huoltohenkilökuntaan (vääpelit) kuuluvien ajatuksia siitä, miksi he haluavat toimia osana huoltohenkilökuntaa?

Haastatteluja tehtiin sekä koulutusviikonlopun alussa, sen aikana että lopussa. Kysymykset täydensivät ensimmäisiä kysymyksiä ja osallistujilta kysyttiin mm.:

Vastasiko koulutusviikonloppu odotuksianne? Jäittekö kaipaamaan jotain, mitä?

Onko yksi viikonloppu sopiva aika koulutukselle?

Minkälaista palautetta/kiitosta/huomiota haluaisitte osallistumisestanne?

Miten viikonlopun koulutusta voitaisiin kehittää?

Minkälaista tiedotusta toivoisit tulevista koulutuksista tai tapahtumista?

Kohdennettuja haastattelukysymyksiä tehtiin myös harjoitusviikonlopun aikana kouluttajaksi kouluttautuneelle koskemaan prosessiin kuuluvaa palautekeskustelua. Palautekeskustelu käydään kouluttajaksi kouluttautuvan kanssa harjoituksen jälkeen. Kouluttautunut saa välittömän palautteen heti vetämänsä harjoituksen jälkeen silloin-

selta ryhmänvetäjältä, mutta varsinaisen syvällisemmän ja kirjallisen palautteen palautekeskustelussa.

Mitä odotatte palautekeskustelulta? / Vastasiko palautekeskustelu odotuksianne?

Mitä olisitte toivoneet lisää/vähemmän?

Mitä hyvää/huonoa palautekeskustelussa oli? Oliko jotain yllättävää, mitä?

4.2. Havainnointi

Vapaaehtoinen toiminta on toimintaa josta ihminen ammentaa kokemuksen kautta motivaatiota osallistua ja henkistä hyvää. Vapaaehtoisen maanpuolustuskentän toiminta on erityisesti sellaista, joka tulee kokea saadakseen kokonaisvaltaisen käsityksen toiminnasta ja toiminnassa mukana olemisesta.

Opinnäytetyön tärkeäksi tutkimusmenetelmäksi muodostui osallistuva havainnointi. Vapaaehtoisen maanpuolustuskentän tapahtumista tärkeimmäksi muodostui MPK:n Lounais-Suomen maanpuolustuspiirin järjestämä koulutusviikonloppu: TAITO2015 – harjoitus. Tapahtumapaikkana toimi Puolustusvoimien Porin prikaatin kasarmialue Säkylän Huovrinteellä. TAITO2015 kokosi noin sata kokenutta ja uuta koulutettavaa toimijaa, ja harjoitus rakentui useasta eri koulutuksesta viikonlopun aikana. Kursseihin lukeutui muun muassa kouluttamisen peruskurssi, kouluttamisen jatkokurssi, vääpelikurssi, talouspaikan kurssi ja tiedustelukurssi.

Kuva 3. Mediataistelijaryhmän luovuutta sosiaalisen median viestinnässä (MPK Facebook 2015)

Kyseisenä viikonloppuna havainnoin eri tapahtumia ja ryhmiä sekä haastattelin koulutukseen osallistuvia koulutettavia eli tulevia uusia kouluttajia ja koulutuksen vetäjiä eli jo kouluttajan tehtävissä toimivia. Lisäksi osallistuin mahdollisuuksien mukaan eri koulutusryhmien toimintaan saaden kokemuksellista havainnointia. Viikonlopun osallistujat olivat vapaaehtoisia toimijoita.

Havainnointi tuki haastatteluja, koska haastattelut voitiin muokata toimintaan sidotuiksi ja muokata tilanteeseen sopivaksi. Koen havainnoinnin olleen välttämätön menetelmä saadakseni vapaaehtoiseen maanpuolustuskoulutusyhdistyksen toimintaan osallistumisen kokemuksesta eheän kokonaisuuden. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 37.) Havainnointi tapahtui yhdistyksen toiminnan ytimessä, koulutus-harjoitusviikonlopun aikana jolloin havainnoitsija pääsi osallistumaan toimintaan, joten voidaan puhua osallistuvasta havainnoinnista. Havainnointi ei tapahdu vain ulkopuolisena toimintaa seuraten vaan kokonaisuutta havainnoidaan osallistumalla itse toimintaan. Tässä tapauksessa osallistuminen tapahtui olemalla yksi porukasta. Tutkija koki olevansa osa mediataistelijaryhmää, joka aktiivisesti harjoitusviikonlopun aikana toimi ryhmänä sääntöineen, asuineen ja aikatauluineen. Sen lisäksi tutkijaa kierrätettiin eri pisteillä ja eri porukoissa, jolloin mahdollistettiin kokonaisvaltainen osallistuminen eri koulutusryhmien toimintoihin saaden kokemusta erityyppisistä osallistujista ja harjoitusviikonlopun koulutuksista. Sen lisäksi tutkija puettiin, ruokittiin ja majoitettiin kuten kaikki muutkin vapaaehtoiset kouluttajat eli puolustusvoimien mukaisesti varuskunta-alueella. (Eskola & Suoranta 2008, 98–100.)

Alla viisi tilannekuvaa osallistuvasta havainnoinnista TAITO2015 -harjoituksen ajalta, niin tutkijan itsensä, kuin MPK:n Mediataistelijaryhmän ottamina kuvina.

Kuva 4. Muonitus tarjosi energiaa päivään

Kuva 5. Majoitus puolustusvoimien tapaan

Kuva 6. Koulutusviikonlopun tehtävien valmisteluja (MPK Facebook 2015)

Kuva 7. Rentoa porukkaa nuo MPK:n vapaaehtoiset kouluttajat (MPK Facebook 2015)

Kuva 8. Tarjosivat kokonaisvaltaista elämystä havainnoitsijalle (MPK Mediataistelijat 2015)

4.3. Mediataistelijat

Osallistumisen ja havainnoinnin kautta sain kokemuksen hyvästä ryhmäytymisestä. Mediataistelijaryhmä on vapaaehtoisista osallistujista koostuva ryhmä, joka myös TAITO2015 -harjoituksen aikana kouluttautumisen ohella kokoontui työstämään uusia ideoita etenkin yhdistyksen sosiaalisen median näkyvyyteen. Mediataistelijaryhmä antoi yhteisöllisyydestä syvempiä pohdintoja harjoituksen aikaisilla keskusteluillaan.

Ryhmän jäsenet poikkesivat toisistaan työkokemustaustaltaan, iältään, kotikaupungiltaan, sukupuoleltaan, yhdistyksen toiminnassa olemisen kestoilta ja toiminnassa mukana olemisen motiiveiltaan. Ryhmän jäseniä yhdisti yhdistyksen toiminnassa mukana oleminen ja heidän oma mediaryhmässä toimimisensa. Sen lisäksi yhteneväisenä taustana armeijan suorittaminen josta yksi oli suorittanut armeijan lähivuosina ja vanhimmalla armeijan ajasta jo monta kymmentä vuotta aikaa. Lisäksi yhtenäistä oli arvomaailma, maanpuolustustahto ja ajatus siitä, että yhdistyksen toimintaan ja yleensä kansalaistoimintaan osallistuminen on tärkeää.

Mediataistelijoista pystyi havainnoimaan yhteisöllisyyden. Harjoituksen alkaessa ryhmän jäsenet tervehtivät toisiaan lämpimästi halaten ja kuulumisia kysellen. Ryhmä oli nyt ensimmäistä kertaa kyseisellä kokoonpanolla koossa, joten kun ryhmän jäsenet sanoivat, että Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen toimintaan otetaan aina lämpimästi vastaan kuka tahansa, oli se väite tämän pienryhmän näytöllä todistettu. Ryhmä osallistui harjoitukseen omana ryhmänään, omilla toimenkuvillaan ja ohjeistuksillaan. Ryhmäläiset pitivät huolta sekä toisistaan että muista ympärillä toimineista tyypeistä, kuten opinnäytetyön tekijästä. Keskusteluista nousi yhteisöllisyyden tunteen tärkeys. Koettiin, että yhdistyksen toiminnassa jaksaa ja haluaa olla mukana, koska toimintaan on aina kiva tulla. Huonona puolena pidettiin sitä, että harjoituksen aikana ollaan poissa kotoa ja perheestä. Se sai kuitenkin heti peräänsä lausahduksen, että ollaanhan tässä MPK:n perheessä sitten kuitenkin.

Mediataistelijat olivat ryhmä eri alan ammattilaisia, jotka saivat MPK:n toiminnassa tuoda omaa osaamistaan, MPK:n kautta oppimaansa ja Puolustusvoimien riveissä haltuun ottamaansa tietotaitoa näkyväksi osaksi yhdistyksen toimintaa. Ryhmä innosti toisiaan tsemppaamalla yksilösuorituksia yhteisen tavoitteen eteen. Ryhmä suunnitteli jokaisen mielipidettä kuunnellen mitä tavoitteita heillä harjoitusviikonlopun aikana on ja miten niihin päästään, kuka tekee mitäkin ja millä aikataululla. Ryhmä otti huomioon ryhmäläistensä yksilöosaamiset, esimerkiksi siten, että se, joka koki omaavansa hyvät sosiaaliset yhteydet johtotason päättäjiin, oli harjoituksen aikana johtotasoon yhteydessä lupamenettelyjä nopeuttaakseen. Sekä esimerkiksi ryhmäläisistä se, joka koki yhteisöpalvelin Facebookin omakseen, otti vastatakseen reaaliaikaiset sosiaalisen median päivitykset. Ryhmä otti vastuun tekemisestään koko ryhmällä eli esimerkiksi Facebook – päivitystä mietittiin aina yhdessä ja yhdenkin lauseen julkaisulla tuli olla koko ryhmän hyväksyntä.

Viikonlopun aikana Mediataistelijat kehittivät myös omaa toimintaansa luomalla yhteisöpalvelimilla käytettävää tunnuslausetta, joka otettiin sittemmin käyttöön #vskotumedia. Ryhmä oli aidon kiinnostunut jäsenistään ja henkilökohtaisista elämäntilanteistaan, he kyselivät elämän kuulumisia ja kertoivat tarinoita menneistä ja suunnitelmia tulevista. Pääpaino oli MPK:n toiminnassa ja mitä ennen on tehty ja mitä voisi tehdä. Ryhmä myös suunnitteli mitä koulutuksia heidän jäsenet tarvitsisivat kehittyäkseen toiminnassa. Ryhmä sai harjoituksen aikana ideoita paperille ja vievät toiveensa eteenpäin koulutuksia suunnitteleville tahoille. Ryhmä suunnitteli seuraavan tapaamisen sisältöä ja jakoi jo alustavia tehtävänjakoja, jolloin ryhmäläiset myös sitoutuivat osallistumaan seuraavaan tapahtumaan. Siten uskon, että ryhmäytyminen kantaa yli toiminnan osallistumisen ja sitouttaa yksilön osallistumaan. Yksilön on helpompi lähteä taas mukaan, kun hän tietää mitä on odotettavissa ja mikä arvo juuri hänen osallistumisellaan on.

Mediataistelijaryhmä koostui viidestä vapaaehtoisesta, jotka olivat ainakin osittain toisilleen entuudestaan tuttuja. Tutkimuksen tekijä itse edusti sitä uutta ihmistä tässä ryhmässä, jolloin ryhmän kooksi muodostui kuusi. Ryhmä otti lämpimästi halaten myös tutkijan mukaansa joukkoon ja tarinoita kuunnellessa ja etenkin mielipiteitä ky-

syen, tuli minullekin se tunne, että olen lämpimästi tervetullut tähän porukkaan ja osallistumisellani on oikeasti merkitys.

Alla Mediataistelijaryhmän luomuksia harjoitusviikonlopulta:

Kuva 10. MPK:n ajantasaista tiedostusta ja näkymistä myös yhteisöpalvelin Facebook:ssa: tykkääthän sinäkin! (MPK Mediataistelijat 2015)

Kuva 9. Mediataistelijoiden omaperäisyyden taidonnäyte (MPK Mediataistelijat 2015)

4.4. Kysely

Tilaaaja arvioi toimintaansa muun muassa vapaaehtoisille kouluttajille suunnatulla Kouluttajakyselyllä josta saatiin tutkimuksen haastatteluissa käytetyt keskeisemmät kysymykset. Tilaaaja toivoi, että toiminnan ulkopuolinen tutkija saisi heidän vuonna 2013 ja 2015 teettämänsä Kouluttajakyselynsä vastauksiin syvällisempää ja avoimempaa pohdinnallista ideatulvaa. Haastatteluissa käytetyt kysymykset eivät olleet samoja kuin Kouluttajakyselyssä, mutta toimivat taustatietona kysymyksiä laadittaessa.

Kouluttajakysely 2015 -vastaukset antoivat hyvin myönteisen kuvan MPK:n toiminnan onnistumisesta eikä ollut syytä lähteä kuvaa tietoisesti haastamaan, vaikka tutkimuskysymyksiksi otettiin osaksi myös niitä kysymyksiä, jotka Kouluttajakyselyssä olivat saaneet hyvän palautteen. Tarkoituksena oli tutkia, saadaanko haastatteleamalla syvällisempää tietoa vastaajilta Kouluttajakyselyn kysymyksiin peilaten.

Vertaisarvioitavaksi otettuja kysymyksiä olivat muun muassa palautteen antotapa, sen riittävyys ja palautteen vaikuttavuus omaan toimintaan kouluttajana, viestintätapojen sujuvuus, viestinnän avoimuus ja viestinnän määrä sekä viestinnän eri kanavien käyttö, vapaaehtoisena kouluttajana toimimisen motiivit, MPK:n toiminnan kehittämiskohdat, toiminnan sujuvuus ja vapaaehtoisten huomioiminen. Kouluttajakyselyn yhteenvedona kerrotaan, että MPK:n vapaaehtoiset kouluttajat haluavat, että heidät huomioidaan merkittävinä, toiminnalle erittäin tärkeinä toimijoina. Tutkimukseen kuuluvilla haastatteluilla oli tarkoitus saada tarkempaa kenttätietoa siitä, miten vapaaehtoiset kouluttajat haluaisivat sen kiitoksen tärkeästä mukanaolostaan ja toiminnastaan MPK:n riveissä.

Kouluttajakyselyn yhteenvedossa todetaan myös, että viestinnän suunnittelu tulee olemaan yhdistyksen kehittämiskohteita ja kyselyn vastauksilla on kartutettu muun muassa sosiaalisen median käyttötapoja ja aktiivisuutta ja miten kouluttajat ovat eri sosiaalisen median väylille verkostoituneet. Yhdistys tulee järjestämään sosiaalisen

median koulutusta ja nimeämään siitä vastaavat vapaaehtoiset henkilöt. Tätä viestinnän sujuvuutta ja eri viestintäkanavien käyttöä lähdimme myös opinnäytetyöhön haastatteluilla vielä enemmän pureutumaan. Meitä kiinnosti vapaaehtoisten kouluttajien tarpeelliseksi näkemät viestintäkanavat ja kuinka monta aktiivista sosiaalisen median käyttäjää ryhmästä löytyy. (MPK 2015b.)

4.5. Aineiston käsittely

Aineiston tallennusvälineinä käytettiin haastatteluissa mikrofonia ja tallenninta ja havainnoineissa kynää, paperia, kännykän kameraa sekä fyysisen osallistumisen tuomaa lihasmuistia. Haastattelut sekä havainnointi purettiin välittömästi tapahtuneiden jälkeen muistiinpanoiksi. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 75.) Aineiston hankintaan liittyi oleellisesti taito osata käyttää tallenninta, joka oli tärkeä osa aineiston hankintaa tai etenkin sen muistiin jäämisen ja siten haastatteluiden kirjaamisen osuutta. Tallentimen käyttö osoittautui aiheuttavan hieman varautuneisuutta haastateltavissa ja siksi oli hyvä, että itse laite oli kooltaan pienempi kuin älypuhelin ja sen pystyi häivyttämään haastateltavan silmistä aiheuttamasta ahdinkoa. Oli myös havaittavissa, että haastatteluihin suostuneet mieltivät sanojaan tarkemmin, kun haastattelun alussa sanottiin keskustelun nauhoituksesta, sillä osa haastateltavista vastatessaan katsoivatkin haastattelijan sijasta nauhuria. Haastattelun alussa kerrottiin, että nauhoite on tutkijan taustavoimaksi, jotta voi paremmin haastattelujen purkuvaiheessa muistaa mitä haastattelussa tullut esille. (Eskola & Suoranta 2008, 89 – 90.) Haastatteluja ei videoitu. Haastatteluja ei varsinaisesti sovittu etukäteen haastateltavien kanssa, mutta tutkimuksen teosta kerrottiin harjoitusviikonlopun alkupuhuttelussa, jolloin tuli selväksi, että tutkimusta tehdään kyseisen harjoituksen aikana ja siihen kuuluu havainnointi ja haastatteluja joita tullaan tekemään harjoituksen aikana. Alkupuhuttelun aikana myös kerrottiin tutkimuksen eli havainnoinnin ja haastatteluiden syystä, eli miten MPK:n toimintaa voidaan kehittää harjoitukseen osallistuvien mielestä.

Aineiston keruu tapahtui pääosin haastatteluilla, joka teki aineiston käsittelystä haastavaa sen mukautuessa haastateltavan ajatuksiin vapaan sanan tavoin. Haastatteluissa käytettiin tallenninta ja haastatteluympäristö luotiin haastattelulle otolliseksi. Haastattelut sujuivat hyvin koska haastateltavia löytyi vapaaehtoisten kouluttajien joukosta monta (28) ja haastatteluihin tultiin mielellään. Kehitettävää seuraavaa haastattelujen tehtävää aineiston keruuta varten on se, että haastatteluihin laaditaan lyhyemmät kyselyrungot tai täsmennetyimmät kohderyhmittäin. Esimerkiksi tässä tapauksessa kohdennettuja kehitysideakysymyksiä voisi olla reservien aselajien mukaan, jolloin osallistujalta saadaan suoraan täsmennettyjä kehitysideoita juuri oma-kohtaiseen asiaan. Haastattelijalle 28 haastatellun määrä oli haastava ja kysyi omaa jaksamista ja tsemppaamiskykyä, jotta saatiin haastattelut etenemään asian mukaisesti ja aineistoa saatiin kerättyä mahdollisimman monipuolisesti eri ryhmiltä ja eri yksilöiltä.

Aineistoa käsiteltiin jo samana päivänä haastattelujen jälkeen, kuunnellen haastattelujen nauhoitteet ja tekemällä muistiinpanoja havainnoista ja haastattelun vastauksista. Sen jälkeen, kun haastattelut olivat tallennettu ja muistiin kirjoitettu tehtiin vielä niin sanottua tukkimiehenkirjanpitoa haastatteluihin osallistuneiden luokittelun vuoksi. Luokittelua ei tuoda kuitenkaan julki opinnäytetyön aineistossa koska haastatteluihin osallistuneet halusivat ehdottoman salassapidon ja luokittelulla voitaisiin erotella henkilöittäin haastatellut yksilöt eikä se ole opinnäytetyön aineiston keruun tarkoitus.

5 ANALYYSILUKU

Pääosa haastatteluista tehtiin toukokuussa 2015 Säkylässä, Porin Prikaatin Huovrinteen varuskunta-alueella tilaajatahon MPK:n järjestämällä viikonlopun mittaisen TAITO2015 -harjoituksen aikana. Harjoitukseen osallistui toistasataa vapaaehtoista toimijaa. Ympäristö oli varuskuntamainen armeijatyylisine varusteineen ja harjoituksiineen. Fiilis oli sanoinkuvailemattoman hieno ja mukaansatempaava. Harjoitusviikonlopun alussa opinnäytetyön havainnointi ja haastattelu tuotiin julki yleisellä puheenvuorolla, jossa kerrottiin Humanistisen ammattikorkeakouluopiskelijan läsnäolosta ja tutkimuksesta, jonka avulla pyritään kehittämään tilaajan eli MPK:n toimintaa. Puheenvuoro oli toimiva ratkaisu tuoda esille toiminnan ulkopuolinen taho, joka auttoi haastatteluihin osallistujien saamista ja toi myös sen, että osallistujat halusivat tulla kertomaan mielipiteitään ja kokemuksiaan ihan vapaaehtoisestikin eikä niin että haastatteluun pyydettiin erikseen. Viikonlopun aikana haastateltiin 28 vapaaehtoista.

Sen lisäksi yksittäisiä haastatteluja (3) tehtiin eri ympäristöissä kevään ja kesän 2015 aikana, teemana kuitenkin vapaaehtoinen kouluttajan toiminen vapaaehtoisen maanpuolustustoiminnan kentällä. Haastatteluissa käytettiin aina samoja kysymyksiä ja nimenomaan tutkimuksen kohteena olleen yhdistyksen toiminnan kehittämiseen tähtääviä haastatteluja. Esimerkiksi siten, että yksi haastateltu ei osallistunut TAITO2015 harjoitukseen, mutta osallistui yhdistyksen toimijana MPK:n Kesäyönmarssi2015 tapahtuman järjestämiseen ja on yhdistyksen aktiivijäsen ja haastattelu koski juuri tilaajan toiminnan kehittämistä ja sen toiminnan mukana olemista. Yhteensä haastateltuja oli 31.

Haastatteluja ei tulla tutkimustuloksissa erittelemään sukupuolen, iän, toimintaan osallistumisen tai TAITO2015 – harjoituksen tehtävän mukaan sillä vastaajat kokivat, että aktiiviset toimijat ovat liian helposti tunnistettavissa haastattelujen perusteella. Nähtävillä oleva tieto on vastaajien määrä, yleistieto siitä kuinka kauan vastaajat ovat olleet MPK:n toiminnassa aktiivisesti mukana ja oliko vastaajien joukossa naisia. Haastatteluja tehtiin myös TAITO2015 – harjoituksen ulkopuolella samaa aihetta kä-

sitellen ja nämä haastatellut halusivat pysyä täysin anonyyminä ja heidän vastauksiin tuli käyttää vain taustamateriaalina muiden ajatuksia tukemaan. Haastattelut ovat osa yksilöhaastatteluja ja osa ryhmähaastatteluja. Vastaajien toiveiden mukaisesti tutkimuksesta ei käy ilmi onko kyseessä yksilö vai ryhmähaastattelu ja siten ei voida yksilöllistää vastaajaa.

Havainnointi tehtiin pääosin TAITO2015 -harjoitusviikonlopun aikana. Havainnointi rakentui eri ryhmien koulutusten seuraamisesta, osallistumisesta pienimuotoisiin koulustehtävien tekemiseen ja kokonaisharjoituksen tapahtumien havainnointiin sekä osallistujien fiilisten havainnointia viikonlopun aikana. Sen lisäksi havainnointia tehtiin vapaaehtoisen maanpuolustuskentän eri toimijoiden toimintaan tutustuen ja osallistuen ja samoja asioita huomioiden.

5.1 Haastattelujen analysointi

Haastatteluiden tuloksista voidaan todeta, että MPK:n vapaaehtoiset kouluttajat ovat tyytyväisiä toimintaan (haastatelluista 29) josta lähes jokainen mainitsi yhdistyksen toiminnassa vallitsevan hyvän fiiliksen. Vapaaehtoisten kouluttajien mielestä toiminnassa haluaa ja jaksaa olla mukana, koska toiminnassa ja porukassa vallitsee niin hyvä henki. Kysyttäessä mikä motivoi osallistumaan aina uudestaan yhdistyksen järjestämään toimintaan, mikä motivoi toimimaan vapaaehtoisena kouluttajana, tuli monia samankaltaisia vastauksista joista yhteenvedottavissa ”se hyvä fiilis”, haastatelluista A-L 2015:

”se hyvä fiilis”

”hyvä fiilis aina”

”hyvä porukka”

”hyvä henki”

”on vaan hienoo olla mukana”

”rentoa porukkaa ja vapaaehtoista, siinä se täky”

”tähän kun tulee niin on heti jotenkin mukana ja jotenkin vaan imasee mukaansa”

”mukavaa ja leppoisaa porukkaa”

”mpk on varsin tiivis yhteisö sitten kun siihen menee mukaan”

Hyvä fiilis oli havaittavissa niin koulutusviikonlopun TAITO2015 -harjoituksen aikana kuin muissakin vuoden 2015 tekemäni havainnoinneissa vapaaehtoisen maanpuolustuskentän toimijoissa. ”Se hyvä fiilis” on jotain sellaista, mitä on vaikea sanoiksi paremmin pukea, kuin lainata suoraan toimijoilta itsestään. Yhteisöllisyys jota se hyvä fiilis teettää on itse koettava ja saatava itselleen mukaan toiminnasta ja siten se tulee itse kokea.

Hyvän fiiliksen lisäksi osallistuminen MPK:n koulutuksen hyviksi asioiksi nostettiin esille muun muassa työllistymiseen ja opiskelua edistäviä tekijöitä, vapaa-ajan harrastusta, omassa porukassa tekemisen tärkeyttä ja rentoa meininkiä. Kouluttajiksi kouluttautuneet kertoivat toiminnan arvojen, yhteisöllisyyden, erilaisuuden ja merkittävyyden motiivin syiksi tulla mukaan toimintaan. Haastatteluista A – L 2015:

”suunnittelu, johtamisen harjoittelu, oma harjoittelu ja omassa ryhmässä toiminen.. siinä motiivi”

”oon tällanen erähenkinen tyyppi.. ollaan ulkona ja fiilistellään, tykkään tämän tyyppisistä jutuista.”

”tää tukee mun työllistymistä ja on hyvä lisä ceeveessä.”

”hyvi otetaan mukaan ja rennolla otteella, ei täällä oo niin kuin puolustusvoimien harjoituksissa, ihmiset aina luulee niin”

”Saa vaikuttaa ja oppii koko ajan uutta”

”väpeli/kouluttajakurssitasolla, pääsee suoraan sisälle, ei ole pientä nurkkapöytäkyräilyä.. porukassa heti mukana ja tarvittaessa saa opastusta niin paljon kuin pyytää tai tarvii”

”täällä mukana oleminen tuo verkostoitumismahdollisuuksia, itse näen ylenemismahdollisuuksia ihan työelämässäkin kun olen täällä jotain tehnyt”

Kouluttautuminen nimenomaan MPK:n kouluttajaksi koettiin tärkeänä, yhteenvetona haastatteluista A-L 2015:

”perheessä ei ole muita armeijan käyneitä ja koen tärkeäksi että tuon edes tätä kautta maanpuolustustaitoja sekä etenkin poikkeusoloissa pärjäämisen taitoa esille”

”arvomaailma on sama, samat historian arvostukset ja kotiperinnöt”

”haluan pystyy suojelemaan perhettäni poikkeusoloissa ja tätä kautta saan sen tiedon ja taidon.”

”se on se pappan perintö”

”isä oli sodassa, niin se on vähintä mitä voin tehdä, olla täällä tänään, mpk:n toiminnassa”

”maanpuolustustahto”

Välittömän ja rakentavan palautteen saaminen koettiin merkityksellisenä

Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen toiminnan kehittämiseksi, nousi haastatteluista eniten mainintoja saaneena (10), välittömän palautteen toive. Kouluttajina jo ainakin kaksi vuotta toimineet kokivat haluavansa lisää välitöntä palautetta toiminnastaan. Palautetta kuulemma annetaan jo nyt, mutta koettiin, että halutaan lisää positiivista palautetta ja rakentavaa palautetta ja siten, että palaute annettaisiin heti toiminnan jälkeen, esimerkiksi kun kouluttaja on vetänyt harjoitteen osallistujille eli toiminut kouluttajana.

”Kun joku menee pieleen niin siitä tulee varmasti palautetta. Sitten vois olla myös niin että mikä onnistui. Sen lisäksi mitä palautelapussa on. Ja varsinkin palautelappuun tulee vaan sitä mikä meni pieleen – osioita. Välitön palaute paras, niin pystyy heti miettimään mikä menee pieleen. Se menee miten menee ja sitten vois miettiä mitä vois tehdä paremmin. Kurssin jälkeen” (Haastattelu D).

”No palautetta voisin toivoa lisää, muutakin kuin negatiivista. Ja välittömästi palaute” (Haastattelu F).

MPK:n antama henkilökohtainen tuki koettiin olleen hyvää ja riittävää. Yhdistys sai toiminnastaan jokaiselta haastattelulta positiivista palautetta ja kiitosta huomiosta ja hyvästä huolenpidosta toiminnassa mukanaolon aikana.

Verkkosivut käytännöllisemmäksi

Haastatteluista nousi esille toive saada MPK:n verkkosivuja kevyemmäksi eli netissä toimivat verkkosivut toimivat vastaajien mielestä nyt liian raskaasti, jolloin sivuja ei haluta käyttää esimerkiksi hakeakseen tulevia koulutuksia. Sivuja ei myöskään haluta mainostaa tutuille, sivujen raskaan toiminnan vuoksi.

Viestintä

Sähköpostiviestittely nähtiin riittäväksi itse koulutuksen sisällön suunnittelua ajatellen. Sähköposti koettiin hyväksi viestinnän välineeksi, joskin verkossa näkyvyyttä ja varsinkin MPK:n omien verkkosivujen kehittäminen tuotiin esille. Uusien ihmisten nähtiin kokevan MPK:n verkkosivut hankaliksi juuri tietojen saamisen vaikeuden vuoksi. Haastatellut kertoivat sähköpostin välityksellä saavansa riittävästi tietoa KOTU – yksiköltänsä.

Kehittämistoiveena oli kurssilaisten kouluttajille vievä viesti eli esimerkiksi sairaustapauksissa tieto saavuttaisi kurssin kouluttajan heti eikä siten, että ryhmä odottaa poissaolijaa. Kurssilaisia tulisi tiedottaa poissaolon ilmoittamisen tärkeydestä ja siitä, että poissaolosta tulisi ilmoittaa suoraan ryhmän kouluttajalle.

Kouluttajat toivovat uusia koulutuksia

Vapaaehtoiset kouluttajat toivoivat uusien koulutusten kehittämistä. Vastaajista yli viisi vuotta MPK:n toiminnassa mukana olleet toivoivat etenkin kohdennettuja koulutuksia oman osaamisensa tasolla ja oman kouluttajaryhmänsä mukaisia. Kouluttajat kokivat, että kouluttajille suunnatut koulutukset toistuvat samoina, eikä niihin koeta olevan tarvetta osallistua ”koska niissä on aina ne samat”.

Erikseen mainittiin esimerkiksi uusien aselajien koulutuksia sekä ensiapuvastaaville kohdennettuja uusia ja lisäkoulutuksia. Esiin tuli myös kehittämisideana toistuvuuden lisääminen eli yhden koulutuksen aikana toistettaisiin opetettavaa asiaa ja hajotettaisiin suurempaa oppikokonaisuutta useammalle koulutusviikonlopulle, jolloin saataisiin toistoa enemmän ja siten oppiminen ei jäisi niin hataralle pohjalle.

Haastatelluista kaksi johtotason tehtävissä olevaa kouluttajaa toivoivat ryhmän ohjaamiseen lisää pedagogisia taitoja ja aiheeksi täsmentyi erilaisten oppijoiden opettaminen. Myös erilaista johtamiskoulutusta toivottiin. Kysymykseen pedagogisten taitojen opettamisen tarpeesta jo monta vuotta toiminnassa erilaisissa ryhmänvetäjän roolissa, kouluttajana toiminut vapaaehtoinen totesi:

” Pedagogisista asioista puhuttiin jossain aliupseerikoulutuksessa se olisi ihan hyvä välillä täälläkin.. että miten kohdata ihminen, erilaista johtamista aina välillä.. että aina kaikki mpk:n mallit ei toimi kun on kyseessä vapaaehtoisia. Miten kohdata ihminen ihmisenä eikä koneena. Venäläisen johtamisen menetelmät ei toimi jos joukossa on vapaaehtoisia, että ne lähtee äkkiä kotiin” (Haastattelu D).

Tutkimukseen haastatellut toivat esille erilaisten oppijoiden huomioiminen ryhmäopetusmuodossa sekä vapaaehtoistoiminnan erityisluontoinen opettaminen.

Sosiaalinen media apuun uusien toimijoiden houkuttelemiseen

Haasteena nähtiin uusien toimijoiden mukaan saaminen. Sosiaalisessa mediassa näkyminen tietyin toimin nähtiin hyvänä keinona uusien vapaaehtoistoimijoiden mukaan houkuttelemiseksi. Erityisesti toivottiin koulutusten sisältöjen esilletuomista esimerkiksi videoin tai blogikirjoituksin uusien osallistujien houkuttelemisen vuoksi. Myös tuotiin esille kuinka hienoa olisi, jos voisi tutuille näyttää videoin, mitä viikonlopun mittainen harjoitus piti sisällään. Videoiden avulla halutaan tuoda esille sitä, että osallistuminen MPK:n toimintaan ei aina ole puolustusvoimien kurinalaista suorittamista vaan osallistuminen voi olla hyvinkin rentoa ja hauskaa. Etenkin haluttiin MPK:n toiminnassa vallitsevaa hyvää henkeä korostettavan mediassa enemmän.

Haastatellut naiset toivoivat yhdistyksen tuovan enemmän esille toiminnan sopivuutta myös naisille. Siihenkin ideana tuotiin esille mahdollisen verkossa olevan materiaalin tuottaminen esimerkiksi juuri videohaastatteluin, toiminnan kuvaamisen ja videohaastattelun jossa nimenomaan naiset kertoisivat mitä mukana oleminen on. Haastatellut naiset kuitenkin totesivat, ettei toiminta ole aivan pehmoista ja ne, jotka haluavat toimintaa joka ei ole niin aikataulutettua tai sääntöjen mukaista voi osallistua jonkun muun esimerkiksi erätaitokurssin järjestäjän toimintaan, mutta jos armeijahenkinen tyyli sopii, niin MPK:n toiminta nähtiin täysin naisten juttuna.

Tutor-toiminta ei saanut kannatusta

Tutor-toimintaa sivuttiin haastatteluissa tilaajan pyynnöstä. Haastatellut olivat yhtä mielisiä siitä, että tutor-toiminnalle ei ole tarvetta. Vain yksi haastatteluista sanoi, tutor-toiminnan mahdollisesti olevan ihan ok juttu. Muutama haastateltu (3) nosti esille myös sen, että ei saa paapoa liikaa ja että ne jotka eivät toimintaan kykene, jäävät kyllä siitä pois itsestään. Yksi nosti esiin pohdinnaksi sen, että miten tutor-toiminta saadaan sellaiseksi, ettei se kuormita tutorina toimivaa kouluttajaa ja nosti esimerkiksi vastuukysymyksen eli onko tutor-kouluttajana toimivan vastuulla tutoroitavan toiminta.

Aikatauluissa pysyminen

Haastatellut halusivat lisää informaatiota tulevasta koulutusviikonlopusta, etenkin aikataulut ja niissä pysyminen tuotiin esille. Jo kouluttajan pitkään toimineet (yli 5 vuotta) tai nyt kouluttajiksi kouluttautuvat, eivät kukaan kaivanneet niinkään verkossa tapahtuvaa viestintää lisää, mutta paikan päällä tapahtuvan viestien kulun haluttiin sujuvammaksi ja ajantasaisemmaksi.

Lupamenettelyjä kevyemmäksi

Kouluttajina toimivat toivoivat byrokratian rattaita kevyemmäksi itse toiminnassa, esimerkkinä se, että sosiaalisen median viestinnän ohjeistus tulisi saada nopeammaksi, jotta sosiaalisen median sykkeessä pysytään paremmin. Sosiaalisen median sääntöjen laatiminen muuttuviin tilanteisiin oli myös kehittämistoiveena. Esimerkkinä nostettiin tilanne, jossa harjoituksen aikana tapahtuu jotain poikkeavaa ja sosiaalisessa mediassa leviää nopeasti tieto tapahtuneesta, jolloin olisi syytä toiminnan järjestäjän, eli MPK:n olla ensimmäisenä kertomassa tapahtuneesta, jotta välttyttäisiin mahdollisilta huhupuheilta.

Toiminnan harjoituksista toivottiin nopeampaa ja vähempiportaista lupamenettelyä siten, että olisi vain yksi taho jolta pyytää lupa tai toimintaohje sen sijaan, että lupaa tai toimintaohjetta pyydetään lähitalolta joka pyytää sitä taasen omalta lähitaloltaan ja se taas omaltaan jne.

5.2. Toiminnan kehittämisehdotukset

Alla on koottuna kehittämisehdotuksia MPK:n toiminnan ja vapaaehtoisten kouluttajien koulutusten kehittämiseen. Ajatukset pohjautuvat haastatteluissa esille tulleisiin asioihin ja täydentyvät yhteisöpedagogin näkökulmasta.

Välitöntä palautetta toiminnasta

Palautteen saaminen on merkittävä tekijä toiminnassa mukana olemisessa. Kouluttaja, ryhmänvetäjä kaipaa lisää välitöntä palautetta. Välittömän palautteen saamisen mahdollisuuksia voisi kehittää harjoitusten yhteyteen, esimerkiksi suunnittelemalla täsmällisempiä ja ehkä yksityisempiä kyselyjä siten, että kyselyt kohdennettaisiin tietylle ryhmälle ja kysymykset eriteltäisiin koskemaan tiettyjä koulutuksen osioita ja niihin kehittämisideoiden vastaanottamista. Esimerkiksi ihan yksityiskohtaisesti kysyttäisiin, miten aselajiharjoituksen voisi tehdä toisin. Voisiko esimerkiksi ratkaisu olla kahden ryhmänvetäjän käyttäminen ryhmässä, jolloin toinen toimii havainnoitsijana ja pystyy antamaan välittömän palautteen harjoituksen jälkeen, kun toinen ryhmänvetäjä vie ryhmää seuraavaan harjoitukseen. Siten aikataulu pitää, ryhmä ei joudu odottelamaan ja välittömän palautteen antamisesta voidaan saada rakentavampi hetki, kun saadaan luotua kiireettömämpi tilanne.

Vapaamuotoista palautetta voitaisiin kerätä välittömästi harjoituksen, koulutuksen tai toiminnan jälkeen lyhyellä palautteella ja palaamalla samaan harjoitukseen, koulutukseen tai toimintaan jonkun ajan kuluttua kysymällä uudestaan, miten sitä voidaan kehittää. Palautteen keräämisen menetelmiä kannattaa suunnata palvelemaan erilaisia viestintäkanavien käyttäjiä, siten tavoitettaisiin taas enemmän ja ehkä innostus vastaamiseen saisi tukea sosiaalisessa mediassa. Esimerkiksi verkossa tapahtuva nimetön äänestys tai palautteenanto on hyvä keino, jolloin vastaaja kokee voivansa antaa rehellisen palautteen.

MPK:n toiminnan ydin on 'se hyvä fiilis', joten positiivisen ja rakentavan palautteen antamista ei tule vähätellä ja on muistettava, että aina on jotain hyvää palautetta annettavaksi. On hyvä huomioida yksilösuoritukset, mutta voisi myös esimerkiksi harjoituksen loppupuheenvuoron aikana koota kaikkien ryhmien onnistumiset ja kertoa ne koko harjoitukseen osallistuneiden kuullen ja näin kiittää jokaisen panosta harjoituksen onnistumisesta.

Uusia koulutuksia

Uusia koulutuksia toivottiin vapaaehtoisille kouluttajille ja nykyisten koulutusten kehittämistä. Vapaaehtoiset kouluttajat toivoivat itse koulutusta erilaisten oppijoiden ohjaamiseen. Tähän voisi olla hyvä ottaa koulutuksia myös ulkopuoliselta taholta. Suunnitella koulutusta siten, että se toimii yhdistyksen toiminnassa ja kunnioittaa sen toimijoita mutta tuo myös jotain uutta näkökulmaa vapaaehtoisten ohjaamiseen. Koulutusta, joka poikkeaa puolustusvoimien koulutuksesta jolloin myös puolustusvoimien koulutuksen saanut kokee saavansa uutta oppia. Pedagogisten taitojen koulutuksia joita voi käytännössä soveltaa ja toteuttaa ryhmälähtöisesti tai yksilötason huomioiden.

Hyvä koulutus on onnistunut kokonaisuus, joka ryhmäyttää yksilöt toimimaan ryhmän tavoitteita kohden ja motivoi olemaan mukana. Vapaaehtoisissa koulutuksissa lähtökohtaisesti yksilö on ryhmässä vapaaehtoisesti ja haluaa oppia ja olla osa oppimisprosessia, mutta ei välttämättä koe ryhmässä toimimista omakseen. Siksi onkin tärkeää, että kouluttaja huomioi erilaisetkin oppijat ryhmässä ja huomaa jos ryhmäytyminen ei kaikkien kohdalla ole onnistunut ja pystyy reagoimaan tilanteeseen ja ryhmän muodostumaan. (Kupias & Koski 2012, 40.)

Erilaisten oppijoiden huomioiminen on niin sanotusti tätä päivää ja tätä kouluttajan kehittämispuolta tuki myös kentän toive. Vapaaehtoiset kouluttajat toivoivat opiskeltävien asioiden toistoa ja hajautettua oppimista pidemmälle ajalle. Esimerkiksi siten, että yhden viikonlopun aikana opiskeltaisiin toistuvasti samaa asiaa, joten opittu asia jää varmasti mieleen ja siten oppimisen tunne vahvistuu ja tunne siitä, että voi opettaa toisia varmistuu. Yhdistyksen kannattaa panostaa kouluttajan pedagogisiin taitoihin ja niiden kehittämiseen juuri kouluttajan toiveista rakentaen ja huomioida juuri

vapaaehtoisten moninainen ohjaaminen. Sen lisäksi uskon, että toivottuja uusia aselajikoulutuksia sekä kohdennettuja koulutuksia ensiapuvastaaville tullaan yhdistyksen toimesta järjestämään.

Sosiaalinen media

Tärkeä osa yhdistyksen nykyistä ja tulevaa toimintaa on median hyötykäyttö ja nimenomaan sosiaalisen median, jolloin esille nouseviin asioihin otetaan myös kantaa ja toiminta on vuorovaikutuksellista toimintaan jo osallistuvien ja siitä kiinnostuneiden kesken. Yhdistyksen tulisi tuoda itseään vielä enemmän esille sosiaalisessa mediasa ja yhtenä tärkeänä on MPK:n hyvän fiiliksen korostaminen. Esimerkiksi haastatteluilla ja videoilla saadaan tuotua toimintaa esille ja saadaan toiminnasta henkilökohtaisempaa. Videoilla voisi näyttää mitä toiminta pitää sisällään ja minkälaisia erilaisia taustoja toiminnassa mukana olijoilla on. Siten voidaan tuoda myös toivottua naisille sopivuutta myös esille. Samalla idealla eli esimerkiksi videoin ja haastatteluin voitaisiin tuoda vapaaehtoisten kouluttajien sisäiseen tiedotukseen myös tietoa tapahtuneesta ja siten tuoda vertaistukea kouluttajana toimimiseen: jaetaan käytännön kokemusta, erilaisten tilanteiden johtamista, kerrotaan mitä voitaisiin kokeilla seuraavaksi.

On tärkeää myös niin sanotusti tuntee sosiaalinen media ja olla tietoinen uusista tiedotuskanavista: mitä kautta uusia toimijoita, aktiivisia kannattajia ja tiedon välittäjiä tavoitetaan. Sen vuoksi onkin tärkeää jatkuvasti suunnitella sosiaalisen median käytäntöjä, sen hyötyjä ja mitä yhdistys halua siellä tuoda esille: minkälaisen kuvan se haluaa siellä itsestään luoda. (Ilvonen 2011, 55.) Sosiaalisen median säännöt ja mediaviestinnän lupamenettely tulee myös saada vastaamaan nopeasti elävää verkkoviestintä, esimerkiksi, jos harjoituksen aikana tapahtuu jotain poikkeavaa, MPK:n on oltava tiedottajan roolissa sosiaalisen median kanavilla mahdollisimman pian, jotta välttyään huhupuheilta

Tutorointia pienryhmittäin

Tutor-toiminta ei saanut haastattelujen perusteella kannatusta, mutta voisiko tutor-mainen toiminta olla jotain edellä mainitun kaltaista. Sisäinen viestintäkanava jolla tuoda esille yksityiskohtaisemmin mitä missäkin koulutuksessa on tehty, mitä se vaatii, mitä pitää osata ja mitä se antaa. Siinä voisi toimia samalla videot tai mahdolliset sisäisen viestinnän viestiketjut. Tutortoimintaa voisi myös kokeilla niin, että muodostetaan pienryhmiä joissa vetovastuu vaihtuu vuosittain. Pienryhmä tukisi toisiaan ja vaihtaisi ajatuksia, tsemppaisi ryhmäläisiä osallistumaan ja kouluttautumaan lisää. Pienryhmät muodostettaisiin mahdollisesti siten, että ryhmässä olisi sekä uusia kouluttajia että jo pitkälle kouluttajaurallaan edenneitä.

6 YHTEENVETO

Yhdistyksen vapaaehtoiisiin koulutuksiin osallistuneiden keskuudessa havaintojen mukaan vallitsi yhteisöllisyys, hyväntahtoisuus, saman henkisyys ja lämminhenkinen yhteenkuuluvuuden tunne. Tunteita jos voisi arvottaa, saisi Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen fiilis erinomaisen, tutkimuksen tehneeltä osallistujalta. Hyvä fiilis on myös jokaisen tutkimukseen haastatellun osallistujan, vapaaehtoisen kouluttajan, antama suullinen arvosana toiminnalle ja motiiville, miksi toiminnassa haluaa ja jaksaa olla mukana.

Tutkimuksessa tuli esille, että kouluttajat toivovat erilaisia näkökulmia ja uusia koulutuksia juuri kouluttajan toimimisen opetteluun ja erilaisten tilanteiden, yksilöiden ja ryhmien kouluttamiseen. Vapaaehtoisten kouluttajien koulutusten kehittäminen tulee olla tärkeä osa yhdistyksen toiminnan kehittämistä. Kouluttajalla on iso rooli ryhmäytymisen onnistumisessa ja osallistujien motivoimisessa, vaikka motivaatio rakentuu jokaisella henkilökohtaisista arvoista, tavoitteista ja toiveista ja koulutuksen antamasta vaikutuksesta juuri henkilökohtaisella tasolla, on kiinnostus osallistujan motivaatioon ja toiveiden täyttymiseen tärkeässä osassa motivaation säilymiseen jatkossa.

Jos osallistuja kokee saaneensa ajalleen vastinetta ja saa motivaatiolleen rakennetta osallistumisestaan, tulee hän osallistumaan jatkossakin. Kokonaisuuteen kuuluu ryhmässä yksilönä toimimisen onnistuminen. Siihen tarvitaan henkilökohtaisen panostuksen lisäksi hyvää ryhmävetäjää, osaavaa, ammattitaitoista kouluttajaa jolla on halu ja kyky toimia ryhmänvetäjää. Kouluttajaa koko ryhmä seuraa ja kuuntelee ja kouluttajan oma persoona ja kouluttajatyö, johtamistyö on omiaan lisäämään tai vähentämään osallistujan motivaatiota. (Kupias & Koski, 2012.) Jokainen vapaaehtoinen kouluttaja on omanlaisensa ja luo oman tyylinsä elämäkokemuksellaan. (Kataja & Jaakkola & Liukkonen 2011.) Ei liene olemassa koulutusta joka antaisi kouluttajalle kaikkien tilanteiden asiantuntijuutta, sillä toiminta on tekijöidensä summa ja osallistajat itsessään luovat aina muuttuvia ryhmiä ja tilanteita. Silti myös MPK:n on

hyvä kehittää kouluttajiensa koulutuksia vastaamaan kouluttajiensa toiveita siitä, miten kohdataan erilaisia ihmisiä jotka ovat toiminnassa vapaaehtoisesti.

Tulee kuulua yhdistyksen toiminnan arviointiin ja kehittämiseen se, että otetaan selville eri menetelmin, miten toiminnassa mukana olijat haluavat toiminnalta, mikä heitä motivoi, miten toimintaa voisi heidän mielestään kehittää ja myös vastata niihin ehdotuksiin mahdollisuuksien mukaan. (Kaila 2014.) Järjestön toiminta, kehittyminen ja kasvaminen tarvitsevat säännöllistä arviointia, koska minkä tahansa toiminnan, organisaation tai työn kehittämiseen tarvitaan palautetta. Harju kirjoittaa kirjassaan Järjestön kehittäminen, että toiminnan arviointi on ja tulee olla yksi keskeisimpiä asioita järjestön toiminnassa ja sen toiminnan kehittämisessä sekä ylläpitämisessä. Arvioinnin tarkoituksena on arvioida olemassa olevaa toimintaa ja palautteiden kautta muokata, uudelleenarvioida ja suunnitella järjestön toimintaa vastaamaan kysyntään. (Harju 2004, 62 -63) Yhdistyksen, järjestön tai minkä tahansa toimijan arviointimenetely pitäisi tuoda toiminnan arkeen ja luoda se näkymään luonnollisena osana toiminnan ylläpitoa sekä kehittämistä. (Aalto-Kallio & Haake & Saarinen 2015.)

Maanpuolustuskoulutusyhdistys arvioi toimintaansa kattavasti ja säännöllisillä palautekyselyillä. Sen lisäksi olisi hyvä ottaa säännölliseksi menetelmäksi yhdistyksen ulkopuolista arviointia ja ihan eri kentän toimijalta tai ainakin eri näkökulmaa tuovalta taholta, esimerkiksi humanistisesta ammattikorkeakoulusta aiheilla ryhmäytyminen, erilainen ryhmäpedagogiikka, erilaiset oppijat ja miten motivoida vapaaehtoisia. Teemoilla, jotka pyörivät muutenkin jo omalla tavallaan yhdistyksen koulutuksia suunnitellessa, mutta saisivat jonkun ulkopuolisen tahon kautta täysin uuden näkökulman ja menetelmän josta varmasti löytyisi ainakin soviteltavia maanpuolustustoimintaan sopivia menetelmiä, ajatuksia ja harjoitteita. (Harju 2004.)

Havainnointi, osallistuminen ja haastattelut antoivat tutkimusta tekeväälle hyvän fiiliksen, elämyksen ja kokonaisuudessaan kattavan kuvan toiminnasta ja sen ihmisistä. Vertailevaa arviointia kehittämisideoiden tueksi haettiin aiheista: hyvä kouluttaja, vapaaehtoistoiminnan kehittäminen, järjestötyön kehittäminen, ryhmäytyminen sekä vapaaehtoisten maanpuolustusnaisten toiminta. Tavoite oli havainnoida motivoitumisen syvintä salaisuutta eli mikä se MPK:n hyvän fiiliksen juttu oikein on. Koulutusviikonlopun sekä sen jälkeisen muun materiaalin keräämisen muun muassa Kesäyön

marssi 2015 toimijana toimimisesta sekä yksilöhaastatteluiden lisäksi täytyy edelleen todeta, että tämä vapaaehtoistoiminnan fiilis on jotain sellaista minkä suotaisiin jokaisen kokevan, vain siten saa sen todellisen koko mielen hyvällä fiiliksellä täyttävän elämyksen. Siten syttyy motivaatio osallistua uudestaan, tunne yhteisöllisyydestä ja porukassa olemisesta. Siinä se taika on.

6.2 Miten onnistuin ja miten kehittäisin toimintaani

Opinnäytetyön taustatyön tavoitteena oli verkostoitua vapaaehtoistoiminnan maanpuolustus kentän toimijoihin ja siinä onnistuin kiitettävästi. Olin vuoden 2015 aikana Varsinais-Suomen alueella hyvin kattavasti pienien ja suurempien kuntien toimijoiden kanssa tekemisissä kokoustan, osallistuen toimintaan ja toiminnan suunnitteluun. Mielestäni taustatyö oli tärkeää työtä, jotta saan kattavan käsityksen siitä, mikä motivoi vapaaehtoisia toimimaan maanpuolustustyössä vapaaehtoisena toimijana. Miten toimintaa voidaan kehittää, jotta se tarjoaa uusille toimijoille kiinnostavia ja innostavia kokemuksia ja arkeen ja elämään kaipaamaansa sisältöä hyvän työn kautta. Vuoden 2015 harjoitteluni vapaaehtoisen maanpuolustus kentän monipuolisissa tehtävissä kertoo mielestäni yhteisöpedagogiksi valmistuvan taidosta tehdä laaja-alaista verkostotyötä, kiinnostuksesta aiheeseen ja toimialaan. Henkilökohtainen kokemustausta niin kouluttajan työstä, vapaaehtoistojen toiminnasta, elämästä yleensä tukivat tutkimukseen tarvittavaa verkostoitumista ja sosiaalista osaamista haastatteluissa ja havainnointitilanteissa. Siten osoitin ammatillista kypsyyttä, yhteistyökykyä sekä pitkäjänteisyyttä kenttätöiden kattavan taustahavainnointityön tekemisessä.

Tavoite tilaajan toimesta oli tutkia haastatteluin, miten heidän vapaaehtoiset halusivat kehittää yhdistyksen toimintaa. Tilaaja näki hyvin tärkeäksi osaksi havainnoivan osallistumisen, jotta tutkimus ei jää vain kyselyn perusteella tehtäväksi pohdinnaksi vaan omakohtaisen kokemuksen kautta syntynyt tunneperäinen pohdinta tukisi haastatteluin ja kyselyin saatuja vastauksia. Siten myös tutkija itse toimi havaintoesimerkinä edustaen ensikertalaista yhdistyksen koulutusviikonlopulla. Suunnitelmissa oli myös kouluttautua jo vapaaehtoiseksi kouluttajaksi, mutta tutkimuksen onnistuminen

vaati kaiken keskittymiskyvyn ja itse kouluttautuminen saa jäädä seuraavaan kertaan. Osallistuva havainnointi onnistui myös erittäin hyvin, sillä pääsin mukaan alusta loppuun koulutusviikonlopun toimintaan. Aikaisemmin keväällä olin taustatyössä seuraajana, joskin silloinen viikonlopun harjoitus jäi omalta osalta kokematta. Tilaaja toivoi osallistumista ja sen toivomuksen myös täytin. Kokemus oli ikimuistettava.

Aineiston rakentuminen henkilöhaastatteluista oli haastavampaa kuin jo aiheeseen liittyvän kirjoitetun lähdemateriaalin sisäistäminen ja ajatusten peilaaminen niihin. Haastatteluympäristö toi oman haasteensa haastatteluille, koska oli toiminnasta riippuvainen. Aikataulutusta olisi voinut miettiä tarkemmin etukäteen ja olla mahdollisesti jopa yhteydessä etukäteen harjoitukseen osallistuviin ja haastatteluun osallistuviin henkilöihin. Joskin haastattelija ei tiennyt haastateltavia etukäteen, mutta tämän olisi voinut suunnitella siten, että haastateltava olisi etukäteen esimerkiksi sähköpostitse ilmoittanut tulewansa haastattelemaan ja havainnoimaan ja olisi siten voinut jo alustavasti tehdä itseään ja haastatteluaan tutuksi. Kaikki haastatteluihin pyydetty osallistui mielellään eivätkä ilmaisseet tyytymättömyyttään toiminnan aikana tai taukojen aikana tapahtuvien haastatteluiden ajankohdasta, joten aikataulusta olisi sen pohjalta kaivannut vain haastattelija itse.

Pohdinnan arvoinen on myös se, että miten haastatteluja kannattaa lähteä pohjustamaan haastateltaville. Onko hyvä kertoa edustavansa esimerkiksi humanistista ammattikorkeakoulua ja kertoa olevansa jokseenkin ulkopuolinen maanpuolustustoiminnasta ja kannattaako käyttää esimerkiksi yhteisöpedagogiopinnoissa tutuksi tulleita termejä kuten osallisuus, ryhmäytyminen ja pedagogiset ohjaustaidot. Haastateltava voi kokea, ettei voi kertoa kehittämisideoitaan siten, kuten haluaisi kertoa, jos ajattelee, ettei käytetty termistö kohtaa haastattelijan kanssa. Siten vastaaja voi mahdollisesti muokata vastauksiaan kysymysten mukaisiksi ja jättää jotain olennaista pois. Opinnäytetyöhön tehdyt haastattelut olivat kuitenkin tilaajan toimesta muokattuja heidän osallistujien mukaisiksi käyttäen toiminnassa tuttuja termejä ja haastattelija esiteltiin koko vapaaehtoistoiminnan porukalle, joten siksi uskon, ettei tässä tapauksessa haastateltavan ulkopuolisuus itse toiminnasta vaikuttanut vastauksien muotoiluun. Lisäksi haastattelujen alussa tehtiin haastateltaville selväksi, että palaute ja kehitys-ideat menevät sellaisinaan tilaajalle, joten he saivat käyttää ihan omaksi kokemaansa termistöään kertoessaan ideoita toiminnan kehittämiseen.

6.3 Opinnäytetyön hyöty alalle

Opinnäytetyö antaa kehittämisideoita ja tuo humanistista näkökantaa kouluttajien koulutusten kehittämiseen. MPK:n edustaja piti ulkopuolisen havainnoinnin ja haastattelujen tekemistä hyvänä asiana. Mielestäni haastattelut toivat uutta tietoa tilaajalle siitä mitä kouluttajat toivovat koulutuksiltaan etenkin yhteiskunnan muuttuvat kansalaiset ja heidän erilaisuutensa, erilaisten tilanteiden johtaminen ja erilaisten yksilöiden ohjaaminen nousivat esille ja jo se on tutkimuksen tavoitteisiin nähden hyvä saavutus. Saatiin haluttua lisätietoa, kun ulkopuolinen tutkija kyselee eri näkökulmasta esimerkiksi juuri pedagogisten taitojen perään.

Opinnäytetyöhön koottu vapaaehtoisuuskentän aktiivitoimijoiden ajatukset toiminnan kehittamisestä on mielestäni toimiva ajatusmaailma myös muille vapaaehtoistyön kentän toimijoille. Vastaukset on koottu siten, että se palvelee myös muita eri alojenkin toimijoita miettiessään, mitä vapaaehtoisesti esimerkiksi kouluttajana tai ryhmän vetäjinä toimivat haluaisivat toiminnalta, miten heitä voisi motivoida, miten kiittää, miten kehittää toimintaansa. Yhdistysten on hyvä ottaa säännöllisesti ulkopuolista arviointia, esimerkiksi juuri osallistuvaa humanistia havainnoimaan toimintaa ja kyselemään erikoisia kysymyksiä, niitä jotka poikkeavat hyvällä tavalla totutusta.

6.4 Tilaajan palaute

Tilaajan kanssa käytiin palautekeskustelu 23.11.2015. Tilaaja oli tyytyväinen opinnäytetyön tuloksiin ja esiin tulleisiin kehittämissideoihin. Opinnäytetyön laajuus oli ylittänyt. Tilaaja olisi toivonut lisätietoa haasteelliseen kysymykseen: miten vapaaehtoiset jaksavat vapaaehtoisina. MPK:n piiripäällikkö Markku Laineen kirjallinen palaute:

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, miten Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen vapaaehtoisten kouluttajien koulutuksia voidaan kehittää. Koulutusyksikkömme, Varsinais-Suomen koulutus- ja tukiyksikkö halusi erityisesti selvittää miten meidän vapaaehtoistoiminnassa mukana olevat vapaaehtoiset kouluttajat kokevat heidän koulutuksensa, miten he jaksavat vapaaehtoisina, minkälaista kiitosta vapaaehtoiset toivovat osallistumisestaan ja miten he toivoisivat koulutusta kehitettävän.

Opinnäytetyön tekijä paneutui hyvin työhön perehtymällä MPK:n toimintaan perinpohjaisesti selvittämällä itselleen yhdistyksen toiminnan hyvin. Tämä ilmenee opinnäytetyön luvussa 2.1.

Tilaaja halusi, että tutkimusmenetelmissä keskityttäisiin haastatteluihin, koska MPK lähettää kahden vuoden välein kaikille vapaaehtoisikouluttajilleen kouluttajakyselyn, joiden tuloksia haluttaisiin verrata haastattelussa saatuihin tuloksiin. Haastattelujen lisäksi opinnäytetyössä tärkeäksi tutkimusmenetelmäksi muodostui osallistuva havainnointi. Tutkija osallistui Lounais-Suomen maanpuolustuspiirin TAITO2015- harjoitukseen, jossa oli useita eritasoisia kouluttamisen kursseja. Tutkija pääsi tarkastelemaan kaikkia kursseja, mutta hän asemoitui erityisesti mediataistelijoiden ryhmään, jossa hän toi esille uusia sosiaalisen median keinoja uusien toimijoiden mukaan saamiseksi. (Videot ja blogikirjoitukset).

Haastattelujen analyysi on suoritettu perusteellisesti ja ne tukevat MPK:n aikaisempia tutkimuksia. Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen toiminnan kehittämiseksi, nousi haastatteluista eniten mainintoja saaneena (10), välittömän palautteen toive. Koulut-

tajina jo ainakin kaksi vuotta toimineet kokivat haluavansa lisää välitöntä palautetta toiminnastaan.

Varsinais-Suomen koulutus- ja tukiyksikkö on kouluttanut kokeneimmista kouluttajistaan arvioitsijoita, joiden tehtävänä on arvioida kouluttajiemme suorituksia ja antaa koulutustapahtuman välitön palaute. Haastattelujen perusteella meidän on koulutettava entistä enemmän arvioitsijoita, jotta voisimme antaa palautteen mahdollisimman monelle kouluttajallemme.

Nyt suoritettu tutkimus vahvisti MPK:n omissa kyselyissä ja palautteissa saatuja tietoja.

Opinnäytetyön luvut yhteenveto ja yhteenveto koulutusten kehittämistoiveista ovat parasta antia tilaajalle. Varsinais-Suomen koulutus- ja tukiyksikkö voi hyödyntää suoraan omassa kehittämistyössään opinnäytetyön koulutusten kehittämistoiveiden yhteenvetolistaa. Ensimmäiset kehittämistoiveet otetaan huomioon vielä tämän vuoden viimeisissä koulutustapahtumissa. Mediataistelijamme saavat vielä loppuvuodesta ohjeet lisätä sosiaaliseen mediaan MPK:n hyvän fiiliksen näkyvyyttä ja kirjoituksia koulutuksen sopivuudesta naisille. (Laine 2015)

LÄHTEET

- Eskola, Jari & Suoranta, Juha 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen (8.painos). Tampere: Vastapaino.
- Halonen, Pekka 2007. Puolustusvoimien koulutuskulttuurin rakentuminen. Helsinki: Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Koulutustaidon laitos.
- Harju, Aaro 2003. Yhteisellä asialla. Kansalaistoiminta ja sen haasteet. Vantaa: Kansanvalistusseura.
- Harju, Aaro 2004. Järjestön kehittäminen. Vantaa: Sivistysliitto Kansalaisfoorumi SKAF ry.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2008. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Ilvonen, A. 2011. Kansalaistoimijan vaikuttamisopas. Helsinki: OK-opintokeskus.
- Kaila, Katja 2014. Onnistunut vapaaehtoistoiminta – opas toiminnan kehittäjälle (2.painos). Vety-hanke: Lönnberg print & promo.
- Kataja, Jukka & Jaakkola, Timo & Liukkonen, Jarmo 2011. Ryhmä liikkeelle! Toiminnallisia harjoituksia ryhmän kehittämiseksi. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Kupias, Päivi & Koski, Mia 2012. Hyvä kouluttaja. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Laine, Markku 2015. Tilaajan palaute opinnäytetyöhön. Email pame-la.holmroos@humak.edu 23.11.2015.
- Laki vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta 556/2007, 7§.
- MPK, Maanpuolustuskoulutusyhdistys 2011. Kouluttajan käsikirja. Helsinki: MPK.
- MPK, Maanpuolustuskoulutusyhdistys 2014. Vuosikatsaus 2014. Helsinki: MPK.
- MPK, Maanpuolustuskoulutusyhdistys 2015. Viitattu 28.10.2015. <http://www.mpk.fi/>
- MPK, Maanpuolustuskoulutusyhdistys 2015b. Kouluttajakysely 2015. Viitattu 2.11.2015. http://www.mpk.fi/Portals/2/Kouluttajakysely_2015.pdf
- Mykkänen-Hänninen, Riitta 2007. Vapaaehtoistyön rajapinnoilla, sarja B: oppimateriaalit 6. Helsinki: Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia.
- Nylund, Marianne & Yeung Anne Birgitta (toim.) 2005. Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino.
- Peltosalmi, Juha & Hakkarainen, Tyyne & Landèn, Pia & Särkelä, Riitta 2014. Järjestöbarometri 2014. SOSTE, Suomen sosiaali ja terveys ry. Helsinki. Viitattu 25.6.2015. http://issuu.com/soste/docs/jarjest_barometri2014_nettiin/0
- Porkka, Suvi-Tuuli 2009. Työnohjaamisen taito. Oppikirja vapaaehtoistyön työnohjaajalle. Helsinki: SMS-tuotanto Oy.
- Sitra 2014. Sitran trendilista 2014-2015. Viitattu 25.6.2015. <http://www.slideshare.net/SitraFund/sitran-trendilista-20142015?related=1>

HAASTATTELUT

Haastattelut A – L. Haastattelut 22.5.2015. Säköylä. Pamela Holmroos

LIITTEET

Liite 1. Haastattelurunko

KOULUTTAJINA TOIMIVILTA:

Kuinka pitkään olette olleet mukana MPK:n toiminnassa?

Miten olette tulleet toimintaan mukaan?

Mikä motivoi vapaaehtoisena kouluttajana toimimiseen?

Miten koette useat viikonloput kouluttajana? Mikä olisi sopiva määrä?

Minkälaista palautetta/kiitosta/huomiota toivotte saavanne kouluttajana toimimisesta?

Tiedättekö mikä on Urapolku? (kouluttajien kanssa yhdessä laadittava urapolku nousujohteisen kouluttautumiseen) Mitä mieltä olette siitä?

Mitä tavoitteita sen jälkeen kun saavuttanut ylemmän kouluttajatason?

Koetteko saavanne riittävää opetusta/ohjeistusta kouluttajana toimimiseen?

Esimerkiksi kouluttajan pedagogisten taitojen kehittämiseen? (Mikä ollut hyvää, mitä toivoisitte?)

Antaako Kouluttajan käsikirja riittävät valmiudet toimia kouluttajana?

Haluaisitteko toimia tutorkouluttajana?

Toivoisitteko kouluttajana tutorointia toimintasi tueksi?

Miten piirin ja /tai KOTU:n johto voisi olla paremmin yhteydessä kouluttajiinsa?

Miten viestintää tai yhteisöllisyyttä voitaisiin kehittää?

Toivoisitteko yhteistä keskustelufoorumia johdon / kouluttajien keskuuteen?

Minkälaista?

Miten mielestäsi palautekeskustelua voitaisiin kehittää?

Huoltohenkilökunta (vääpelit): miksi haluatte olla huoltohenkilökuntaa?

KOULUTTAJIKSI KOULUTTAUTUVILTA:

Kuinka pitkään olette olleet mukana MPK:n toiminnassa?

(Miten olette tulleet toimintaan mukaan?)

Mikä motivoi kouluttautumaan kouluttajaksi?

Mitä odotatte koulutusviikonlopulta?

Oletteko mielestänne saaneet riittävästi etukäteistietoa koulutusviikonlopulta?

Tuliko tieto ajoissa? Jäittekö kaipaamaan jotain tietoa/materiaalia, mitä?

Miten MPK:n viestintää voitaisiin kehittää?

Jälkeen:

Vastasiko koulutusviikonloppu odotuksianne? Jäittekö kaipaamaan jotain, mitä?

Onko yksi viikonloppu sopiva aika koulutukselle?

Minkälaista palautetta/kiitosta/huomiota haluaisitte osallistumisestanne?

Miten viikonlopun koulutusta voitaisiin kehittää?

Minkälaista tiedotusta toivoisit tulevista koulutuksista tai tapahtumista?

Toivotteko yhteistä keskusteluforumia? Minkälaista? Mitä siellä tulisi olla?

Toivoisitteko itsellenne tutorkouluttajaa?

Palautekeskustelu:

Mitä odotatte palautekeskustelulta? / Vastasiko palautekeskustelu odotuksianne?

Mitä olisitte toivoneet lisää/vähemmän?

Mitä hyvää/huonoa palautekeskustelussa oli? Oliko jotain yllättävää, mitä?

Liite 2. Yhteenveto haastatelluista A-L

Yhteenveto haastatelluista TAITO2015 harjoituksen aikana

Haastateltuja yhteensä **28** joista suurin osa miehiä (alle 10 naisia).

Vuodet MPK:n toiminnassa mukana olleena: **1 - 21 vuotta**

Harjoituksen tehtävät:

osallistujasta (kouluttautuvasta) kouluttajaan ja harjoituksen huoltojoukoista harjoituksen johtotasoon

Yhteenveto muista haastatelluista vuoden 2015 aikana

Haastateltuja yhteensä **3** joista 2 naisia.

Vuodet MPK:n toiminnassa mukana olleena:

yli 5 vuotta, alle 25 vuotta

Tehtävät MPK:n toiminnassa: kouluttaja x 3

Liite 3. Yhteenveto haastattelujen lauseista

Haastattelut A – L, 2015

- Lehdessä nähty mainos
- Intin jälkeen puhuttu että MPK:lla voisi sopivaa toimintaa
- Intin jälkeinen luonnollinen jatkumo
- Sopivasti on kursseja vuodessa kun niitä on n.4x/a
- Johtajakursseihin ei osallistumistarvetta ”niissä on samat asiat kuin aina ennenkin”
- Suunnittelu, johtamisen harjoittelu, oma harjoittelu, omassa ryhmässä toimiminen = motiivi
- Mahdollisesti joskus haluaa ylennysmahdollisuuksia
- Oma sähköpostilista ja puhelimet toimivat ja riittävät viestimiksi
- Hyvä suunnittelu sähköpostitse
- Kurssilaisten puolesta ei aina viestintä ole toiminut mutta MPK:n puolelta kyllä
- Osa jotenkin mukana sosiaalisessa mediassa, ei seurata mpk:n facebookia
- Tekemällä oppimista
- Materiaalin hallinta harjoituksen aikana välillä vaikeaa, ellei sitä pääse itse tekemään
- MPK on varsin tiivis yhteisö sitten kun siihen menee mukaan
- Vääpeli/kouluttajakurssitasolla pääsee suoraan sisälle, ei ole pientä nurkkapöytäkyräilyä.
- Porukassa heti mukana
- Tarvittaessa saa opastusta niin paljon kuin pyytää tai tarvii.
- Vaikea rekrytoida.. suomalainen luonteenlaatu ”joudunko töihin, osaanko minä, olenko riittävän hyvä”.
- Vaatii hieman tietynlaista rohkeutta lähteä mukaan.
- Hyvä loppupalaute kurssista on tärkeää osallistujille, siitä jää se hyvä fiilis.
- Enemmän onnistumisten – palautetta
- Välitön palaute paras, siten pystyy heti miettimään mikä menee pieleen.
- Tiedotusta on riittävästi ja tulee todella hyvin sähköpostia kotulta/piiriltä.
- Pedagogisista asioista toivotaan koulutuksia, miten kohdata ihminen, erilaista johtamista aina välillä. Aina kaikki MPK:n mallit ei toimi kun on kyseessä vapaaehtoisia.
- Paljon toistoja opetettavaan asiaan, josta ajan kanssa muodostuu kokonaisuus.
- Verkostoituminen, työllistymismahdollisuuksiin vaikuttaminen.
- Aikaisempi opiskelu ja tulevaisuuden suunnitelmat sopivat hyvin yhteen MPK:n toiminnasta saataviin meriitteihin, oppeihin ja kavereihin.
- Saa vaikuttaa ja oppii koko ajan uutta.

- Kevyemmäksi lupamenettelyt eli esim. jos haluaa julkaista jotain niin ei saa olla esimerkiksi 4 eri porrasta jolloin mahdollisesti tiedotettava asia ehtii jo vanhenemaan tai julkaisuajankohta ei enää sovellu. Tämä siis somen ja ulkoiseen viestintään kehittämiseksi.
- Vastuu voi viedä yöunia
- Lisää ryhmänjohtajakoulutusta ja toistoa ja erilaisia tilanteiden ja niiden rytmikästä ja sujuva organisointia (sen opettelua).
- Hyvä porukka
- Hyvä fiilis aina.
- Palautetta lisää, muutakin kuin vain negatiivista ja välitön palaute.
- Arvomaailma on sama, samat historian arvostukset ja kotiperinnöt
- Maanpuolustustaitoja sekä etenkin poikkeusoloissa pärjäämisen taitoa esille.
- MPK tiedotus riittävä
- Kouluttajan peruskurssilla ei tuotu riittävän hyvin esille mihin asioita opiskellaan, mutta jatkokurssi sitten jotenkin summasi yhteen.
- Peruskurssilla tulisi kertoa paremmin miksi niitä asioita opiskellaan että se on kokonaisuus joka sitten valkenee jatkokurssilla.
- Työelämän yhteys taitoihin, oma taito työelämässä tuo kurssille taitoja ja toisinpäin. Lisää motivaatiota kun kaikki loksauttaa paikalleen.
- Se hyvä fiilis
- Palautekeskustelu oli erittäin positiivinen.
- Armeijan jälkeen halu jatkaa samantapaista toimintaa ja kun armeijasta on tykännyt niin MPK tuo sitä mitä kaippaa intin jälkeen.
- Armeijan tuoma koulutus lisäsi kiinnostusta kouluttautua.
- Lisää kohdennettua viestintää esim. lääkintäpuolen koulutusta
- Koulutukset tiiviitä paketteja joka on hyvä asia.
- On vaan hienoo olla mukana
- Kotona arvostetaan kun on mukana.
- On kiva tehdä jotain erilaista.
- Tukee työllistymistä ja on hyvä lisä ansioluettelossa
- Erikoishuomionosoitus kurssin jälkeen tuntuu tosi hyvältä.
- Kehitettävä mielikuvaa että toiminta on myös naisten juttu.
- Mukavaa ja leppoisaa porukkaa.
- Työllistää paljon jos on vastuuhenkilönä
- Vääpelit toivovat oikeasti hyvääkin palautetta
- Rasittaa perhe-elämää
- Hyvin otetaan mukaan ja rennolla otteella, ei toiminta ole kuin puolustusvoimien harjoituksissa, ihmiset aina luulevat niin
- Tutor-toiminta varmaan hyvä ajatus, mutta ehkä kuormittava sille tutor-kouluttajalle
- Nettiin tietoa videon muodossa mitä toiminta on
- Sisäiseen verkkoon tietoa mitä on tehty missäkin harjoituksessa
- Hyvä porukka
- MPK on suvaitsevainen

- Velvollisuus toimia MPK:ssa
- Hyvä henki
- Harjoituksen tai kurssin ajan toiminta työllistää tai sitouttaa koko ajaksi ja 24/7 ja sitä ei aina kotona ymmärretä. Se voi karsia tulijoita.
- Viestintää tulee kehittää rennommaksi ulkopuolelle: ei me olla täällä pas-ka jäykkänä sotaa harjoittelemassa vaikka tämä aika paljon tällaista militaristista onkin.
- Tietyissä rajoissa rennosti.
- Rentoa porukkaa ja vapaaehtoista, siinä se täky.
- Täältäähän saa lähteä kotiin jos haluaa
- Luulo että tämä on kuin PV mutta tämä on tosi rento oikeasti, toimintaan vaan tulee uskaltautua ensi kerran niin varmasti jää koukkuun. Ainakin ne tyypit jotka tänne kuuluis muutenkin.
- No kattoo nyt mitä tästä eteenpäin vai sanonko että kenraaliks kenraalin paikalle.

Liite 4: Kouluttajien koulutusten kehittämisideat

Yhteenveto vapaaehtoisilta kouluttajilta kerätyistä kehittämisideoista

- Välittömän palautteen antamiselle kehitettävä harjoitusten yhteyteen mahdollisuuksia
- Lisättävä positiivisen ja rakentavan palautteen antamista ja muistettava että aina on jotain hyvää palautetta annettavaksi
- MPK:n verkkosivuja kevyemmäksi niin jo toiminnassa mukana olevien käytettävyyden kuin uuden yhdistyksen sivuille löytävän tiedon saamisen helpottamiseksi, siihen voisi tehdä käyttäjäkyselyn kautta sivuilla tarvittavien tietojen tarpeellisuutta kysyvää tutkimusta
- Harjoitukseen osallistuneille tieto poissaolon ilmoittamisen tärkeydestä, poissaolosta ilmoitus suoraan kouluttajalle
- Kohdennettua viestintää koulutusryhmittäin
- Koulutusten sisältöjen kertominen sisäisellä palvelimella
- Mediaan enemmän hyvän hengen näkyvyyttä: videoin, blogein, videohaastatteluin
- Mediaan enemmän tietoa naisillekin sopivasta toiminnasta
- Harjoitusten aikaisen viestinnän nopeuttaminen
- Byrokratian rattaita kevyemmäksi: lupamenettely nopeammaksi harjoitusten yhteydessä
- Sosiaalisen median säännöt ja lupamenettely nopeammaksi: mitä saa julkaista, missä ja miten. Tiedotustilanteisiin nopea lupamenettely: kun tapahtuu jotain poikkeavaa, MPK:n on oltava tiedottajan roolissa sosiaalisen median kanavilla
- Uusien koulutusten kehittämistä:
 - ~ kohdennettuja koulutuksia: uusia aselajeja
 - ~ ensiapuvastaaville kohdennettuja uusia koulutuksia ja lisäkoulutuksia
 - ~ ryhmän ohjaamisen pedagogisten taitojen koulutuksia
 - ~ erilaisten oppijoiden ohjaamisen taitoja